

CONTRA

nr 1 2008 (nr 197 från starten) årgång 34 Pris 25:-

John S McCain
Muslimska unga män
Kvinnovälde

garanterat politiskt
inkorrekt

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM
Telefon 08-720 01 45

E-post redax@contra.nu

Internet hemsida <http://www.contra.nu>

Sluten del endast för prenumeranter:

<http://www.contra.nu/prenumerant/oversikt.html>

Användarnamn och lösenord finns endast i den tryckta utgåvan av Contra.

Prenumeration

Minst 175, rekommenderat 250 kronor, per år. Inbetalas på plusgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 5682-0392.

Finland: Minst 20 euro per år.

Sampo girokonto 800018-70846087.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redaktion: Tommy Hansson och C G Holm

Övriga medarbetare: Benny H. V. Andersson, Karl-Göran Bottwyk, Bertil Häggman, Bertil Lindblom, Fredrik Runebert och David Stavenheim samt Christer Arkefors i Italien, Peter Hartvig i Danmark, Bertil Wedin i Mellersta Östern och Allan C. Brownfeld i USA.

Presslagd 2008-03-19
Strands Tryckeri, Lindsberg 2008

John S. McCain III är nu klar som Republikanernas presidentkandidat inför höstens val. När valet står mellan honom och Barack Obama eller Hillary Clinton blir det för Contra ytterst enkelt. John S. McCain for President! Läs mer om John S. McCain på sidan 4! Fotot på omslaget kommer från den officiella John S. McCain for President-kampanjen.

CONTRA-NYTT

Nu behöver utgivningen för 2008 säkras!

Förra året räddades utgivningen av Contra genom ett generöst stöd från ett antal Contra-läsare som bidrog med 5.000 kronor var. De tillhör numer den illustra skaran "Contras vänner". I år behöver vi upprepa den operationen för att säkra utgivningen. Insatsen från "Contras vänner" gjorde att 2007 blev det första året på länge som Contra inte gjorde storförlust. Tidigare har Contras kapital urholkats år för år, men tack vare hjälpen från "Contras vänner" och extra generösa bidrag även från övriga läsare gick det jämnt ut för 2007. Nu är det dags att säkra utgivningen också för 2008 och vi hoppas att vi kan räkna med Ditt stöd.

Du betalar ett bidrag till plusgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 5682-0392.

Ge bort Din aktieutdelning!

Ett effektivt sätt att ge ett bidrag till Contra är att skänka bort aktieutdelning som Du får. Du slipper ifrån att betala skatt på utdelningen. Men även Contra slipper betala skatt, eftersom vi sedan tidigare har stora ihopsamlade förluster, vilket gör att vi inte behöver betala någon skatt vi heller.

Utdelningar betalas ju normalt ut en gång per år och det efter bolagsstämman, som normalt äger rum nu på våren. Det behövs en omregistrering av Ditt innehav där Du behåller äganderätten till aktierna men avstår från utdelningen. De flesta banker vet hur man gör. Är Du intresserad kan Du höra av Dig till Contra för närmare informa-

Rättelser

Ingen tidning är helt förskonad från Tryckfels-Nisse, men det är alltid lika beklagligt när denne filur ställer till det i *Contra*. Vi vill därför göra följande två rättelser när det gäller nummer 6 2007:

I artikeln "Cirkus Reinfeldt och regeringens svek", avsnittet Miljöpolitik (sidan 6), står att Al Gore och FN:s klimatpanel IPCC prisbelönats. Det pris de tilldelats är Nobels fredspris och ingenting annat. Sedan råkade det bli ordentligt fel i en bildtext under en avbildad kommunistkinesisk propagandaaffisch högst upp till vänster på sidan 16. Den avslutande meningen i bildtexten skall ha följande lydelse: "I Kina dödades enligt beräkningar i Kommunismens svarta bok mellan 45 och 72 miljoner människor."

Vi ber om ursäkt för misstagen och hoppas det skall bli bättre fortsättningsvis, eftersom en vän till *Contra* lovat ställa upp som korrekturläsare.

Kinesiska skuggbilder inför OS

Internationella Olympiska Kommittén fattade ett beslut i strid mot sina egna ideal när Olympiaden 2008 förlades till Peking. Den kinesiska regeringen lovade visserligen IOK ökad öppenhet och respekt för de mänskliga rättigheterna. Men den kommunistiska regeringen har levt upp till sina åtaganden som man kan förvänta sig – det vill säga inte alls.

IOK lever upp till en gammal ond tradition som sett Olympiaden både i Berlin (1936) och Moskva (1980). Olympiaden i dessa två länder utnyttjades som propagandaredskap för den totalitära regimen. Och helt säkert kommer regimen i Peking göra sitt bästa för att på ett liknande sätt utnyttja det fokus som kommer att hamna på Kina i och med sommarens tävlingar.

En tröst i anslutning till detta propagandajippo må vara att såväl Tyskland som Ryssland förvandlades från diktaturer till demokratier inom tio år från att Olympiaden avhölls i respektive lands huvudstad!

Den kinesiska regimen är kluven. Vi har under de senaste tjugo åren upplevt hur man mer eller mindre har avskaffat kommunismens ena halva, den ekonomiska politiken. Kina, som kördes ned i botten under Mao Tse-tungs skräckvälde, har upplevt en ekonomisk renässans efter det att Deng Hsiao-ping uttalade den försiktiga kapitalistiska tanken ”det spelar ingen roll om en katt är svart eller vit, bara den fångar möss”. Öppenheten för omvärlden på det ekonomiska området har lett till betydande ekonomiska framsteg. Kina, som för bara trettio år sedan var ett fattigt och underutvecklat land, har i de kustnära storstadsområdena växt upp till ett industri-land på medelgod nivå (men fortfarande med skriande fattigdom i de på jordbruk baserade inre delarna av landet).

När det gäller den politiska situationen har, i motsats till den ekonomiska, inget hänt. De första spirande tankarna på ett demokratiskt samhälle tog sig uttryck på Den Himmelska Fridens Torg i Peking under 1980-talets slut. Men när regimen

uppfattade att man var på väg att förlora kontrollen reagerade man på klassiskt kommunistiskt manér. Stridsvagnar sattes in som mejade ner obehäpnade studenter. Ungefär 800 människor dog den 4 juni 1989 på Den Himmelska Fridens Torg.

Också när det gäller förtrycket av de etniska och religiösa minoriteterna behåller regimen sin traditionella förtryckarprofil. Miljoner kineser flyttar in i Tibet för att säkra Kinas kontroll över det tidigare självständiga Tibet, där såväl kultur som religion varit helt andra än i Kina.

Den mest genomgripande och omskakande händelsen för den kinesiska majoritetsbefolkningen under de mer än 58 år som gått sedan kommunisternas maktövertagande var den ”stora proletära kulturrevolutionen”, som var kommunistledaren Mao Tse-tungs frontalangrepp på den mångtusenåriga kinesiska högkulturens yttringar. Det som varit samhällets och kulturens grundvalar skulle ersättas med marxist-leninistisk rappakalja. Kineser har genom millenier varit stolta över sin kultur, en kultur som under långa tider har legat före den europeiska. Men så var det inte när

Mao släppte loss de destruktiva krafterna i den proletära kulturrevolutionen. Värden som byggts upp inte bara under sekler utan millenier bröts ner. Den expertis som utbildats i decennier för att ta tillvara det som utvecklats under millenier fråntogs sina arbeten och drevs av snorungar försedda med vapen ut på landsbygden för att arbeta i jordbruket (och eftersom de inte var kunniga i jordbruksarbete resulterade förvisningen inte bara i en kulturell katastrof utan också i en livsmedelskatastrof).

Skamligt nog tog många i Väst till sig av Mao Tse-tungs galenskaper. I Sverige gällde det till exempel chefredaktören Olof Lagercrantz (1911–2002) på Dagens Nyheter som skrev devota hyllningsartiklar till diktatorn efter en av regimen regisserad resa till Kina.

Ledande media i Väst – och då inte minst i Sverige – behandlade diktaturen i Kina på samma lättvindiga och undfallande sätt som samma media idag ofta behandlar islam.

Men det fanns personer redan då som tog upp den kinesiska regimen brott mot det kinesiska folket och den kinesiska kulturen. En av de främsta var belgaren Pierre Ryckmans, som under pseudonymen Simon Leys, skrev den uppskakande boken ”Kinesiska skuggbilder”. Ryckmans hade en unikt bred bakgrund och djup kunskap om Kina. Han var lärare i kinesiska och hade dessutom under många år (bland annat under Kulturrevolutionen) tjänstgjort som belgisk kulturattaché i Peking. Boken gavs på svenska ut av Contra Förlag och är än idag ett viktigt dokument över hur de kinesiska härskarna försökte bryta ner det egna landets stolta kulturarv, Contra har fortfarande kvar en restupplaga av Simon Leys bok och vi hoppas att den kan ge värdefull bakgrundsläsning inför sommarens Olympiad. Boken kan beställas från Contra (bestallning@contra.nu eller Box 8052, 104 20 Stockholm) för 110 kronor (inklusive frakt). Enklast får Du boken genom att sätta in pengarna på Contras plusgiro 85 95 89-4, skriv ”Kina-bok” på talongen.

C G Holm

John S McCain for President!

Den republikanske presidentkandidaten, senator John McCain, är en mångfasetterad politiker som det råder delade meningar om, icke minst i det egna partiet i allmänhet och bland konservativa i synnerhet. Medan han själv ofta och gärna framställer sig som konservativ, kan hans åsikter och ställningstaganden ibland tyda på något annat. Vem är han egentligen? Döm själva!

★★★ Att Arizona-senatorn John McCain skulle nomineras som Grand Old Party's (republikanerna) presidentkandidat har varit väntat i flera års tid. Redan i en opinionsmätning utförd av Zogby America Poll 2005 fick McCain 35 procent av de tillfrågades sympatier, under det att tvåan Rudy Giuliani bara kom upp i 19 procent. Om man räknade in Condoleezza Rice fick McCain 29 procent mot Giulianis och Rices 11 procent vardera. Kort tid innan primärvalscirkusen inleddes i januari 2008 var emellertid Giuliani favorit, men det visade sig att den förre New York-borgmästarens strategi – att avstå från de tidiga primärvalen och satsa allt på ett kort i Florida – var förödande.

John Sidney McCain III föddes den 29 augusti 1936 i den då USA-kontrollerade kanalzonen i Panama, där hans pappa, sjöofficeren John S. "Jack" McCain, Jr. (1911-81), tjänstgjorde. Såväl McCains far som hans farfar, John S. "Slew" McCain, Sr., nådde som det första far och son-paret i USAs historia amirals rang i flottan, och det var därför ingen tillfällighet att John McCain också slog in på denna väg. Han utbildade sig efter High School vid United States Naval Academy i Annapolis och utexaminerades 1958 med långt ifrån toppbetyg; han rankades femma från slutet i avgångsklassen.

Under sin utbildning gjorde sig McCain känd som en besvärlig elev. Han var slarvig, något av en festprisse och hade svårt att acceptera en given order i den starkt hierarkiska militära miljön och kunde ofta

John McCain är en mångfasetterad politiker men inte odelat populär i konservativa kretsar. Det kan bli en hård fight mot Barack Obama i november. (Teckning: Benny H. V. Andersson)

blixtra till i sitt häftiga humör, som utmärkt honom sedan barndomen och fortsatt ställa till problem i hans politiska karriär.

Efter examen tilldelades McCain fänriks grad och genomgick utbildning som sjöstridsflygare.

Rolling Thunder

1960 utexaminerades John McCain från flygskolan och stationerades på hangar-

tommy.hansson@contra.nu

fartygen USS *Intrepid* och USS *Enterprise* i Karibiska sjön. Bland annat tjänstgjorde han under Kubakrisen 1962. Därefter kom McCain att tjäna som flyginstruktör, och den 3 juli 1965 gifte han sig med Philadelphia-modellen Carol Shepp vars två barn från ett tidigare äktenskap McCain adopterade. Paret fick också 1966 ett barn tillsammans, dottern Sidney.

John McCain tröttnade snart på instruktörsjobbet och ansökte om att få stridsuppdrag i Vietnamkriget. I december 1966 blev han tilldelad tjänstgöring som bombflygare på hangarfartyget USS *Forrestal* med uppgift att flyga planet A-4 Seahawk. Våren 1967 bestämdes att *Forrestal* skulle delta i Johnson-administrationens bombkampanj mot Nordvietnam kallad Operation Rolling Thunder. Piloternas uppgift var att bomba särskilt utvalda mål med betydelse för in-

frastrukturen såsom vapenlager, fabriker och broar. Dessa uppdrag var farliga på grund av det luftvärnssystem som Sovjetunionen försett nordvietnameserna med; McCains fem första uppdrag förflöt dock utan incidenter, och han fick ett rykte om sig att vara en skicklig bombpilot.

McCain och hans kolleger kände sig dock frustrerade över Washingtons detaljstyrning av Rolling Thunder, och McCain skrev senare i sin memoarbok *Faith of My Fathers*: "Listan över mål var så begränsad att vi var tvungna att återvända och träffa samma mål gång på gång... De flesta av våra piloter som deltog i uppdragen ansåg att våra mål var så gott som värdelösa. Vi tyckte uppriktigt sagt att våra civila befälhavare var kompletta idioter som inte hade de minsta begrepp om vad som krävdes för att vinna kriget."

Under McCains tid på USS *Forrestal* inträffade en allvarlig olyckshändelse den 29 juli 1967, då fartyget befann sig i Tonkinbukten. I samband med att en raket avfyrades av misstag uppstod en brand vilken dödade 132 besättningsmän, skadade ytterligare 62 och förstörde ett 20-tal flygplan. Bland dem som sårades fanns John McCain.

Torterad krigsfånge

I slutet av oktober 1967 hade McCain avverkat 22 bombuppdrag. Den 26 oktober

deltog han i en attack, omfattande 20 plan, med uppgift att angripa ett värmekraftverk i centrala Hanoi. McCains A-4 Skyhawk sköts ner av en sovjetisk tillverkad SA-2 luftvärnsmissil sedan piloten avlevererat sin bombblast. Efter att ha träffats och skjutits ur sitt plan bröt han båda armarna och ett ben och var nära att drunkna, sedan han fallskärmshoppat i Truc Bach-sjön i Hanoi. Efter att ha dragits upp ur sjön misshandlades han svårt av en folkhop som också tog av honom kläderna.

Så började John McCains mer än fem år långa period som nordvietnamesisk krigsfånge. McCain forslades direkt till Hanois huvudfängelse utan att ha blivit föremål för någon som helst sjukvård. I fängelset utsattes han för tortyr och hårda förhör, men McCain uppgav endast sitt namn, sin grad, sitt militära serienummer och sitt födelsedatum. Det var först när det upptäcktes att fadern var en toprankad amiral som nordvietnameserna gav honom sjukvård och offentliggjorde hans tillfångatagande; två dagar efter nedskjutningen fick händelsen förstasidesrubriker i *The New York Times*.

I december 1967 skickades McCain till ett krigsfängelager i Hanoi och var då i mycket dåligt skick. Han hade gått ned närmare 23 kilo i vikt och hade bröstkorgen i gipsförband; dessutom hade håret vitnat. I samma cell som McCain satt två andra amerikanska krigsfångar, vilka inte trodde att han skulle överleva ens en vecka. De båda amerikanerna skötte om och matade McCain. I mars 1968 placerades denne i isoleringscell och fick stanna där i två år.

I juli samma år utsågs McCains far till överbefälhavare för Pacific Command (CINCPAC) och var därmed befälhavare för alla amerikanska stridskrafter på den vietnamesiska krigsskådeplatsen. Nordvietnameserna erbjöd nu McCain ett tidigt frisläppande som ett led i en propagandakupp, men McCain avböjde – först måste alla amerikanska fångar som tagits före honom frigges.

I augusti 1968 inledde de nordvietnamesiska kommunisterna ett brutalt tortyrprogram mot McCain omfattande bland annat rebindningar i smärtsamma ställningar och misshandel varannan timme; samtidigt led McCain av dysenteri. Såväl tänder som ben bröts av och McCain sjönk ner i det djupaste missmod, vilket ledde till två misslyckade självmordsförsök. Efter fyra dagar föll McCain till föga och skrev ner en antiamerikansk ”bekännelse” enligt

vilken McCain var en ”svart förbrytare” och en ”luftpirat”. För att för omvärlden markera att uttalandet var framtvingat använde dock McCain en uppstyldad kommunistisk jargong och ett grammatikaliskt språkbruk.

I en intervju den 14 maj 1973 i tidskriften *U.S. News & World Report* efter frigivningen sade McCain: ”Jag hade lärt mig vad vi alla lärt oss här borta: Varje man har sin bristningsgräns. Jag hade nått min.” Till följd av skadorna McCain ådrog sig under tortyren är han än i dag oförmögen att lyfta sina händer över huvudet.

Tillbaka i USA

Nya försök gjordes att med våld tvinga ur McCain en ny ”bekännelse”, men denna gång vägrade han. I december 1969 förbättrades plötsligt behandlingen av de amerikanska krigsfångarna, detta sedan en svårt slagen och försvagad fånge som frigivts under sommaren inför världspressen kunnat vittna om den omänskliga behandlingen. Samma månad överfördes McCain till Hoa Loa-fängelset, som senare skulle bli känt under sitt öknamn ”Hanoi Hilton”. McCain hade hela tiden vägrat träffa företrädare för Hanoi-vänliga och krigskritiska grupperingar och journalister, men till en av dem han faktiskt talat med har han uppgett att han sagt följande: ”Jag talade om för honom att jag inte kände samvetsqual för vad jag hade gjort, och att jag skulle göra det igen om samma möjlighet uppenbarade sig.”

John McCain och hans medfångar flyttades runt till olika läger från gång till annan, men villkoren under senare delen av fångenskapen var allmänt sett mer ut hårdliga än tidigare. Den 27 januari 1973 ingicks i Paris ett så kallat fredsavtal (någon fred blev det inte, de nordvietnamesiska kommunisterna och Viet Cong-gerillan fortsatte sin krigföring mot Sydvietnam) som avslutade USAs direkta deltagande i kriget i Indokina. Arrangemangen i syfte att repatriera de amerikanska krigsfångarna tog dock längre tid, och först den 15 mars släpptes McCain ur fångenskapen.

Väl tillbaka i USA kunde John McCain återförenas med hustrun Carol, som 1969 råkat ut för en svårt handikappande bilolycka. McCain blev en celebritet bland hemvändande amerikanska krigsfångar och tvekade inte att betyga sitt fortsatta stöd för Nixon-administrationen. Hemma i USA tvingades McCain undergå fortlöpande vård för sina skador – han kunde

länge inte böja sina knän – samtidigt som han gick på National War College i Fort McNair i Washington, D. C. Mot slutet av 1974 hade han återvunnit så mycket av sin forna fysiska förmåga att han kunde bli godkänd vid ett fysiskt test och få sin status som flygare återupprättad.

1977 utsågs den nu drygt 40-årige John McCain till förbindelseman mellan den amerikanska flottan och senaten, en befattning som kan sägas ha utgjort inledningen på hans politiska karriär.

1979 träffade John McCain kvinnan som är hans nuvarande hustru, lärarinnan Cindy Lou Hensley från Phoenix, Arizona. De gifte sig den 17 maj 1980 sedan McCain och hans förra hustru skilt sig. 1981 drog sig McCain tillbaka från flottan med kaptens grad. Under sin militära karriär tillerkändes han utmärkelserna Silver Star, Bronze Star, the Legion of Merit, the Purple Heart samt Distinguished Flying Cross.

Kongressman och senator

Paret John och Cindy McCain valde att bosätta sig i Phoenix, där John började arbeta med PR-verksamhet åt sin svärfar i dennes stora företag i ölbranschen, Anheuser-Busch. Snart uppenbarade sig dock möjligheten att kasta sig in i rikspolitiken genom att en republikansk kandidatplats till kongressens representanthus blev ledig inför valet 1982, och McCain vann nomineringen lätt.

I kongressen gjorde John McCain omedelbart ett fördelaktigt intryck och fick en rad förtroendeposter, slutligen den som ordförande i the Republican Task Force on Indian Affairs. McCains ståndpunkter låg vid denna tid väl i linje med president Ronald Reagans politik, utrikes- såväl som inrikespolitiskt. När McCain emellertid 1983 röstade mot en resolution som skulle göra det möjligt för Reagan att låta amerikanska marinsoldater ingå som en del i en multinationell styrka i Libanon, började han få rykte om sig att vara en politisk frifräsare (en månad senare utsattes den amerikanska styrkans barackanläggning för en terrorbombattack som dödade många soldater).

1985 genomförde McCain tillsammans med CBS nyhetsankare Walter Cronkite det första av flera återbesök i Vietnam. 1986 röstade han återigen mot Reagan i kongressen, denna gång för att omintetgöra presidentens veto mot ett lagförslag som skulle tillåta USA att införa sanktioner mot det då apartheidstyrda Sydafrika. Reagans

John McCain hälsar på president Nixon strax efter sin hemkomst från Nordvietnam 1973.

veto gick inte igenom. På familjefronten fick paret McCain mellan 1984 och 1988 tre barn, dottern Meghan samt sönerna John Sidney IV, kallad Jack, och James 1993 adopterade man vidare, efter en utdragen process som börjat två år tidigare, en tre månader gammal, övergiven flicka från ett barnhem i Bangladesh som drevs av Moder Teresa.

1986 drog sig den legendariske senatören och tidigare republikanske presidentkandidaten Barry Goldwater tillbaka från senaten, något som öppnade dörren för John McCain. I senatsvalet slog han demokraternas Richard Kimball med procentsiffrorna 60-40. I senaten blev han medlem i bland annat Armed Services Committee. 1988 blev McCain nationellt ryktbar då han vid partikonventet detta år avlevererade ett passionerat tal om sin tid som krigsfånge i Nordvietnam. Han nämndes i sammanhanget som en tänkbar vicepresidentkandidat vid George H. W. Bushs sida.

1989 ställde sig McCain på sin gamle vän, senator John Towers sida i dennes ambitioner att bli försvarsminister. Tower hade emellertid av den konservativt kristne förgrundsgestalten Paul Weyrich anklagats för att dels vara en suput, dels

för att ha utomäktenskapliga förbindelser, vilket ledde till att McCain och Weyrich kom på kollisionkurs med varandra och att McCain hädanefter betraktades med markerad skepsis från den kristna högerens sida. McCain sade vid något tillfälle, i ett av de utbrott han gjort sig beryktad för, att Weyrich var "en pompös egenlyttigt skitstövél".

Samarbete med demokrater

John McCain har aldrig haft några problem med att försvara sin senatsplats och vann enkelt i valen 1992, 1998 och 2004. Men han har aldrig varit okontroversiell och har stundom samarbetat med och utformat lagförslag tillsammans med demokratiska kolleger. 1991-93 var han exempelvis medlem i Senate Select Committee on POW/MIA Affairs, där demokraten och senare presidentkandidaten John Kerry (också han Vietnam-veteran) var ordförande. Syftet med detta utskotts arbete var att utreda om det fortfarande fanns krigsfångar eller soldater som rapporterats saknade i strid kvar i livet i Vietnam. I utskottets slutliga rapport, vilken godkändes av McCain, heter det bland annat att det inte fanns "övertygande bevis" för att någon amerikan alltså skulle vara krigsfånge i Sydostasien.

McCain hade länge ogillat Kerry på grund av dennes samverkan med Vietnam Veterans Against the War, men under utskottsfröheten i senaten kom han, enligt egen utsago, att omfatta Kerry med både respekt och beundran. I kommitténs anda ställde sig McCain bakom en normalisering av de diplomatiska förbindelserna mellan USA och Vietnam med motiveringen, att det var "en tid att läka... det är ett sätt att avsluta kriget, det är dags att gå vidare". McCain såg även Vietnam som en regional motvikt mot Kommunistkina.

1994 godkände senaten vidare en resolution, undertecknad av Kerry och McCain, som uppmanade till ett avvecklande av USAs handelsembargo mot Vietnam. McCain blev nu skarpt kritiserad av några aktivister som menade att det fanns ett stort antal amerikaner som fortfarande kvarhölls mot sin vilja i Sydostasien och nagelfors som en "bluff", en "förrädare" och en "manchurisk kandidat" (det sistnämnda syftar på filmen "The Manchurian Candidate", som handlar om en amerikansk presidentkandidat som hjärntvättats av kommunisterna). 1995 normaliserade president Bill Clinton slutligen relationerna med Vietnam.

Ett annat av McCains kontroversiella ställningstaganden gäller en reformering av bidrag till politiska kampanjer. McCain samarbetade här med den demokratiska senatören Russ Feingold i syfte att begränsa storleken på bidrag till politiska partier i form av "soft money" från företag, fackföreningar och andra organisationer, bidrag som sedan kan slussas vidare av partierna till respektive kandidater, därmed kringgående de gränser som finns för donationer i form av "hard money". McCains och Feingolds förslag mötte hårt motstånd från betydande ekonomiska intressen, av befattningshavare från båda partier, av dem som ansåg att bidragsgränser inkräktade på yttrandefriheten och av dem som såg kampanjbidragen som en motvikt mot medias inflytande. 2002 gick Feingold-McCains förslag slutligen igenom i kongressen.

McCain har även lagt fram lagförslagen the Secure America and Orderly Immigration Act (2005) och the Comprehensive Immigration Reform Act (2006) tillsammans med den demokratiska senatören Ted Kennedy i frågor som rör invandring; 2007 lade president Bush, McCain och andra fram ett nytt reformförslag om invandringen (miljoner illegala invandrare skulle få amerikanskt medborgarskap), men varken detta eller de båda föregående gick igenom i kongressen.

1996 ledde John McCain senator Phil Gramms misslyckade presidentvals-kampanj, och då Gramm drog tillbaka sin kandidatur valde McCain att i stället ställa sig bakom republikanernas kandidat Bob Dole (som med sina 73 år var ännu äldre än McCain med sina 71 år nu). Återigen nämndes McCain som tänkbar vicepresidentkandidat.

Frågetecken

1999 publicerades John MacCains familjememoarer i två delar, *Faith of My Fathers*, i samarbete med skribenten Mark Salter. Memoarerna blev ett slags avstamp inför primärvalen 2000, där McCain gjorde succé i New Hampshire och vann före George W. Bush med röstprocenten 49 mot 30. I South Carolina förlorade emellertid McCain med tio procentenheter mot Bush efter en ovanligt smutsig och negativ kampanj riktad mot McCain.

Bush och dennes stab förnekade all inblandning i denna, men faktum kvarstod – McCain hade åkt på en smäll som han inte skulle hämta sig ifrån och drog sig den 9 mars 2000 ur primärvalen. Under sin

fortsatta senatskarriär ställde sig McCain lojal gentemot Bush – icke minst beträffande krigen i Afghanistan och Irak, som McCain fortsatt att försvara (även om han riktat kritik mot inhuman behandling av krigsfångar).

2004 var den sittande presidenten, George W. Bush, givetvis ohotad som republikanernas presidentkandidat och vann också en tämligen komfortabel seger mot demokraternas John Kerry. Återigen nämndes McCain som ett möjligt vicepresidentämne, men denna gång tillsammans med John Kerry!

Nu, i början av 2008, är det bara döden eller en osannolikt smaskig skandal som skulle kunna hota McCains aspirationer att bli republikansk kandidat till presidentvalet i november. Han bör ha en god chans att bli president, i så fall USAs äldste någonsin. Men det finns några frågetecken, kanske framförallt gällande hans ställning i det egna partiet.

Att han inte är en ”renlärig” konservativ står klart – han tog ställning mot president Bushs skattesänkningar; han tycks ha köpt miljöalarmisternas uppfattning om klimatuppvärmningen som ett resultat av mänsklig påverkan och kan som president förväntas vidtaga långtgående och kostsamma regleringsåtgärder; han vill göra det möjligt för ett stort antal illegala invandrare att bli amerikanska medborgare. Däremot är han väl medveten om USAs ställning som världens enda supermakt och dess militära behov. Han är även en principiell motståndare till aborter.

Huckabee for VP!

Även om många konservativa fortfarande är skeptiska till McCain, så har han fortfarande noterats för höga procenttal när konservativa organisationer rankat hans röstande som politiker. Följaktligen ligger han på låga procenttal gällande organisationer som bedömt hans röstande utifrån en vänsterinriktad agenda. Min slutsats är att John McCain i grunden är en konservativ, låt vara att han är en nonkonformist som inte nödvändigtvis följer det republikanska partiprogrammet till punkt och pricka, vilket kan vara på gott och ont. Men just den sistnämnda egenskapen är det som bör göra att han har en god chans att besegra Barack Obama eller Hillary Clinton i november.

För att lugna konservativa väljare skulle McCain slutligen göra väl i att utse förre

Ifrågsatt krigshjältestatus

★ Bland McCains konservativa kritiker kan nämnas den inflytelserike radioprataren Rush Limbaugh, som ser med misstänksamhet på att McCain ofta uppmärksammas på ett positivt sätt av det liberala etablissemanget, samt den konservativa strategen Paul Weyrich, som förutom att kritisera McCains politik även menar att McCain har en obalanserad personlighet och av den anledningen inte är skickad att leda USA.

”Han har en sjudande ilska”, citerades Weyrich i tidskriften *News Max* (augusti 2005) ”som är mycket bekymmersam. Man kan inte ha någon sådan som president. Man måste ha någon som är stabil och kan göra goda bedömningar.”

Ytterligare en konservativ McCainkritiker är Jack Wheeler, som bland annat ifrågasatt McCains status som krigshjälte. Som källa åberopar Wheeler i en krönika en ryss benämnd ”T”, en ung översättare i tjänst hos den militära spionorganisationen GRU vilken i samarbete med nordvietnameserna drev krigsfångelägren och -fångelserna i Nordvietnam.

Enligt denne ”T”, som skall ha översatt alla rapporter som vietnamesiska förhållare skrev om McCain mellan december 1969 och McCains frigivning i mars 1973, stämmer inte uppgifterna om att McCain vägrade bli frisläppt innan alla amerikanska krigsfångar blev det. Enligt ”T” träffade McCain vidare en uppörelse med sina nordvietnamesiska värdar som tillät honom att bo i en egen lägenhet i Hanoi och samtidigt kunna anlita två prostituerade tjänster. Detta arrangemang påstås ha ordnats av ”T”s fader, som var en hög sovjetisk befattningshavare i Nordvietnam. När McCain återvände till sin fängelsecell skulle han säga att han hållits isolerad.

Efter Sovjetunionens kollaps påstås dokumenten rörande McCain ha ham-

nat hos den amerikanska underrättelsetjänsten CIA. De skulle därför utgöra en ”tickande bomb” som allvarligt kan hota McCains möjligheter att bli vald till president, särskilt om dokumenten hamnar i den demokratiska presidentkandidatens händer. Wheeler menar att det finns en stor risk att speciellt Clinton-lägret kan läcka uppgifterna till media. Visserligen, menar Wheeler i en krönika skriven den 31 januari 2008, skulle McCain kunna contra med att ”bekräfta Hillarys välkända bisexualitet och hennes lesbiska affär med hennes vackra assistent Huma Abedin”, men att detta ändå vore en osäker strategi.

Även andra ”skelett i McCains garderob” har åberopats av media så här långt in i primärvalskampanjen. Ett gäller McCains inblandning i en korruptions-skandal benämnd ”Keating Five”, i vilken fem höga politiker var inblandade. Tre av dessa politiker tvingades avgå, men McCain klarade sig därför att han inte ansågs vara lika insyltad som dessa. En annan historia gäller McCains påstådda romans med en kvinnlig lobbyist i samband med presidentvalskampanjen 2000.

Det är svårt för en utomstående att säga vilken sanning det ligger i påståendena om att McCains hjältestatus från fångenskapen i Hanoi delvis är en bluff – ovan nämnda uppgifter kan mycket väl vara desinformation utspridd av ryssarna för att i egenlystigt syfte smutskasta McCain. En sak är klar, och det är att John McCain kommer att bli GOPs presidentkandidat i valet i november om inget fullständigt oförutsett inträffar. Kanske med Mike Huckabee eller Mitt Romney vid sin sida.

Det får hans konservativa kritiker lära sig leva med.

Tommy Hansson

Arkansas-guvernören och baptistpastor Mike Huckabee, som gjort en framgångsrik insats i primärvalen och är mycket populär i

den amerikanska södern, till sin vicepresidentkandidat. Frågan är bara om personkemin mellan de båda stämmer.

Mansförtryck och kvinnovälde

Pär Ström är främst känd som integritetsdebattör men har nu, via tankesmedjan Den nya välfärden, givit ut den feministkritiska boken *Mansförtryck och kvinnovälde*. Verket är ingen vetenskaplig och akademisk produkt utan en debattbok. Men till skillnad från många genusvetare påstår heller inte författaren att han ägnar sig åt vetenskap. Författaren tar upp den extrema snedvridning som råder i samhällsdebatten, där media och andra aktörer ständigt söker efter kvinnoproblem men blundar för mansproblem.

Några av de exempel han tar upp handlar om de kvinnliga privilegier som vår gentlemannauppföstran har skapat. Han gör även en parallell till de fem manliga härskarteknikerna som många feminister brukar hänvisa till. Ström beskriver hur vissa kvinnor använder sex härskartekniker för att sätta män på plats. I ett annat avsnitt behandlas myten om män som arbetsskygga latmaskar samt myten om de stora strukturella löneskillnaderna. Han tar även upp den kvinnovinkling som ständigt sker i media, hur undersökningar riggas för att bekräfta feministiska teser och beskriver hur män får kränkas grovt men kvinnor inte alls.

Andra frågeställningar som tas upp i boken är hur kvinnor upprätthåller matriarkala maktstrukturer på barnområdet, mödrar betraktas per automatik som bättre föräldrar än fäder, samt hur våld mot män tystas ned. Vidare tar författaren upp hur oskyldiga män sätts i fängelse efter falska anklagelser från kvinnor och att kvinnliga brottslingar får lägre straff än manliga dito.

I den här artikeln fokuseras tre områden: den ojämställda sjukvården, strukturella löneskillnader och de sex härskarteknikerna. I ett avsnitt om den så kallade ojämställda vården tar författaren upp det faktum att kvinnor har andra symtom på hjärt- och kärlsjukdomar vilket har lett till att de som tar emot akutsamtalen har missuppfattat hoten. Detta är inte så konstigt då man utgår från de vanligaste symtomen, och eftersom majoriteten som drabbas av akut

hjärtinfarkt är män blir det de symptomen som sjukvården utgår ifrån. Och av de som drabbas av akut hjärtinfarkt är det enligt Socialstyrelsen (Socialstyrelsen: *Hjärtinfarkter 1987-2000*, Hälsa och sjukdomar 2003:4) dubbelt så stor risk att män dör än att kvinnor gör det. Så i stället för att fantisera fram konspirationsteorier borde man enligt författaren ägna sig åt att öka kunskapen och rätta till felaktigheter.

Ojämställd vård

I *Mansförtryck och kvinnovälde* (190 sidor, Den nya välfärden) tas även ett exempel på bristande mansperspektiv upp. Fler män dör i prostatacancer (2549 år 2004) än kvinnor i bröstcancer (1 572 år 2004). Trots det får alla kvinnor över 40 år automatiskt erbjudande om att screenas med mammografi, men några liknande förebyggande åtgärder erbjuds inte den manliga motsvarigheten. Centerpartiet har startat en kampanj för att stärka forskningen om bröstcancer och har

fredrik.runebert@contra.nu

kört hårt med trosuppfattningen att kvinnor diskrimineras inom vården. Borde inte Centerpartiet lägga lika stor vikt vid att alla män testas för prostatacancer samt initiera en kampanj för att motverka problemet med prostatacancer? För män och kvinnor är väl lika mycket värda?

Centerpartiet har även, med riksdagsledamoten Solveig Ternström i spetsen, spridit myten om att sjukvården i Sverige diskriminerar kvinnor inom hjärt- och kärlsjukdomar. Denna myt har populariserats via TV-serien "Ett svenskt hjärta" som skådespelerskan Ternström använder sig av för att få mer politiskt inflytande. TV-serien är ren fiktion, men Ternström använder serien som ett bevis på att kvinnor diskrimineras.

När 15 hjärtspecialister kritiserar Ternström och TV-serien på DN Debatt den 13 februari och förklarar vilka myter dessa uppfattningar bygger på svarar Ternström med att strukturerna finns där, men de syns inte.

Strukturella löneskillnader

När löneskillnader mellan män och kvinnor diskuteras återopas i regel siffran 20

procent. Den siffran utgör det så kallade rålönegapet, det vill säga de könsskillnader som finns när man inte tar hänsyn till variabler såsom utbildning, erfarenhet och produktivitet. SCBs statistik från 1995-2002 visar att skillnaden som värst ligger mellan 8 och 10 procent. Medlingsinstitutet som övertagit ansvaret för lönestatistik i Sverige kommer vid en undersökning 2006 fram till siffran 7 procent. Då har man gjort en standardavvägning, alltså tagit hänsyn till faktorer som ålder, utbildning, arbetstid, skillnader mellan privat och offentlig sektor samt olika yrkesgrupper. Dock tas ingen hänsyn till vilka arbetsgivare man har, vilken position man har och på vilka geografiska platser man arbetar på eller vilka erfarenheter man har. Det tas heller ingen hänsyn till arbetets svårighetsgrad, ansvarsområde och arbetsförhållanden. SCB och Medlingsinstitutet utgår från alltför grova yrkesindelningar. När man jämför yrkena mer detaljerat förklaras löneskillnaderna till stor del av sakliga faktorer. Ju mer specificerat en yrkeskategori är, desto mindre blir löneskillnaderna.

Enligt Eva M. Milgrom Meyersson är löneskillnaderna hos privata tjänstemän 0,7 -1,7 procent. Arbetsgivarverket visar att löneskillnaderna för statsanställda ligger mellan 1 och 2 procent. Arbetsgivarverket menar att indelningar i svårighetsgrader är svåra att göra, vilket betyder att en ännu större del av löneskillnaderna mellan könen kan förklaras av svårighetsgraden. Den största förklaringen till löneskillnader är nämligen skillnader i svårighetsgrader. 5 -6 procent av löneskillnaderna förklaras av yrkesvalet, det vill säga, att kvinnor väljer vissa yrken och män andra. På tredje plats kommer arbetstidens längd. Andra förklaringar är arbetsresultat och kompetensnivå. Löneskillnadsutredningen 1993 redovisar en skillnad på 1,4 procent för arbetare och 5 procent för tjänstemän på den totala arbetsmarknaden. Men då har utredningen inte tagit hänsyn till utbildning, ålder, erfarenhet och produktivitet.

Slutligen visar statistiken enbart löneskillnader som är oförklarliga vilket inte är samma sak som lönediskriminering. Hela diskrimineringsresonemanget bygger på slaskhinkslogiken som går ut på att räkna in alla faktorer som man tror har betydelse och sedan dra slutsatsen, att det

X som inte kan förklaras är diskriminering. Man har inte bevisat att diskrimineringen finns, man har bara antagit detta eftersom man inte har någon bättre förklaring.

De sex härskarteknikerna

De fem härskarteknikerna som feminister ofta tjarar om är; 1. Osynliggörande; 2. Förlöjligande; 3. Undanhållande av information; 4. Dubbelbestraffning och 5. Påförande av skuld och skam. Pär Ströms uppställning för de sex härskartekniker som han menar att vissa kvinnor använder mot män är: 1. Användning av K-vapnet; 2. Förlöjligande; 3. Påförande av skuld och skam; 4. Osynliggörande; 5. Misstänkliggörande och 6. Användning av B-vapnet.

Användning av K-vapnet handlar om att kvinnor använder sin kvinnlighet för att uppnå sina mål och syften. Exempel på det är att via klädsel och beteende sända sensuella signaler till män, signaler som appellerar till mäns ridderlighet. Det kan även handla om att använda tårar för att påverka män i en viss riktning. Dessa manipulationer kan användas när ett punkterat däck ska bytas på bilen eller vid en domstolsförhandling. Enligt författaren finns en turboversion som kan likställas med att använda kärnvapen i det krig som Ström anser pågår för tillfället. Det vapnet är det få kvinnor som använder sig av, men de existerar. Det är de kvinnor som falskeligen anklagar män för incest, våldtäkt, misshandel eller liknande för att vinna en vårdnadstvist eller för att hämnas. Detta görs i vetskapen att kvinnor oftast blir trodda när ord står mot ord.

Det förlöjligande som Ström syftar på är många kvinnors syn på män som pappor när de ger sig in i de traditionellt kvinnliga områdena. Mammor som förlöjligar sina män när de klär sina barn, flätar håret på sin dotter med mera. Många kvinnliga författare porträtterar även män som obotliga fånar. Ta bara Astrid Lindgrens böcker där pappan i Emil-böckerna är kolerisk och vansinnig, pappan i Ronja Rövardotter på gränsen till däre och farbror Melker på Saltkråkan är som ett förvuxet barn som inte ens kan laga till ett enkelt mål mat.

Påförande av skuld och skam handlar om kollektiva egenskaper som påklistras män. Det tydligaste exemplet på detta är Gudrun Schymans talibantal där svenska män likställdes med talibaner i Afghanistan. Författaren anser att vi lever i ett samhällsklimat som gör det legitimt att kalla män

Kvinnor använder, enligt Pär Ström, ofta K-vapnet: framhävandet av kvinnligheten för att nå sina mål och syften.

för gubbslem av den enda anledningen att män existerar. Den fjärde härskartekniken, osynliggörande, är tudelad. Dels handlar det om att kvinnor har dolda förmåner såsom deras starka ställning inom traditionella kvinnoområden, hem och barn, samt den ridderlighet mot kvinnor som män uppfostrats med. Dels handlar det om de problem som främst drabbar män, men som inte ses som något större problem av de kvinnor som använder sig av de sex härskarteknikerna. Ett exempel på detta är att det betraktas som ett privilegium för mannen att förvärvsarbeta heltid medan det är något ofördelaktigt för kvinnan att kunna kombinera deltidsjobb med familj- och barnomsorg.

Misstänkliggörande är en metod för kvinnor att behålla makten över barnen; särskilt i vårdnadstvister är den samhällsattityd som säger att mamman alltid är den bästa föräldern något som gynnar kvinnor. Det finns även kvinnor som ser en förhöjd risk med att deras partners tar hand om de gemensamma barnen, även då de lever tillsammans. Den sista härskartekniken är B-vapnet, där B står för barn. B-vapnet är smalt men vasst, och den har vissa likheter med K-vapnets turboversion. Den vanliga användningen av detta vapen är att vid gräl säga följande: "Då skiljer vi oss och i så fall ska du veta att du har sett barnen för

sista gången".

Det spelar ingen roll om mannen i fråga har rent mjöl i påsen, eftersom han vet att han har ett underläge i samband med myndighetskontakter.

Maskulinism

Författaren förespråkar en form av maskulinism som motvikt till feminismen. Det är nog ett misstag, eftersom en sådan ideologisk inriktning kommer att förvärpa offertävlingen i Sverige. Nu ska även männen börja leta efter bevis för att kvinnor förtrycker män och beklaga sig över alla möjliga problem som riktar sig mot gruppen män. Det är inte särskilt troligt att en sådan offertävling kommer att leda till ett mer individualistiskt samhälle. Detta blir väldigt tydligt när man tar till sig av Pär Ströms parallellteori till de fem härskarteknikerna som i vissa fall är lika fåniga och paranoida som feministernas originalteori.

För inte är det väl ett kvinnovalde (eller mansvalde) vi lever i? Eller är det ett sätt för författaren att visa hur orimlig den feministiska teorin om de fem härskarteknikerna är? Hursomhelst är boken läsvärd eftersom den breddar perspektiven i svensk samhällsdebatt, och det är ju alltid välkommet.

Tillgängligheten och sjukvården

Den allmänna svenska sjukvården förefaller vara på väg mot en total kollaps. Inte längre "bara" vad gäller tillgängligheten utan även vad gäller ekonomisk utveckling. Den senaste tiden har det i media framgått att många landsting måste skära ner på sin verksamhet på grund av stora underskott i ekonomin. Vilket förutom ännu längre köer till behandling innebär att vissa typer av behandling måste läggas ner, varvid patienterna hänvisas till andra sjukhus utanför det egna landstingsområdet. Vilka möjligen också tvingas lägga ner viss verksamhet. Flera vårdcentraler har lagts ner under det senaste året. Var vi kan få behandling i landet blir således alltmer ovisst.

Ett färskt exempel är en 70-årig man som fortfarande väntar på tid för en bråckoperation på Ersta sjukhus i Stockholm. Han har i dag väntat sex månader – utan någon form av kontakt från sjukhuset ifråga. En rimlig fråga är vad detta beror på och vad som görs för att förbättra situationen.

Att döma av tillgänglig information i ämnet är en viktig orsak att den allmänna vården är misskött. Onödigt byråkratisk komplexitet, oklar ansvarsfördelning, inkompetenta politiker och administratörer, onödiga sjukhusbesök, försämrad läkarutbildning med orimliga kompetenskrav på AT-läkare, brist på utbildade sjuksköterskor etcetera. En annan orsak är att många färdigutbildade läkare flyttar utomlands, där lönerna är högre. Samma gäller sjuksköterskor.

Att komma till rätta med detta gigantiska problem är något som kommer att ta många

Den offentliga svenska sjukvården är på väg mot kollaps, menar debattören Stig Daun. (Foto: Tommy Hansson)

år. Om vi försöker tyda tecknen just nu, så kommer läget inte att förbättras inom överskådlig tid. Politisk opportunism och florerandet av kortsiktiga lösningar och brist på individuellt civilkurage är alltför vanliga i dagens samhälle.

Fackföreningsrörelsens, möjligen väl-

DEBATT

menade, strupgrepp om arbetsmarknaden omöjliggör nödvändiga anpassningar till verkligheten. Så länge människor i makt-position lägger primär vikt vid att höra sin egen röst upprepa vad som är en mängd föråldrade gamla svar och aldrig aktivt lyssna på andra, kommer ingenting att bli bättre. Två partiblock som står och nöter på varandra år efter år livligt påhejade av en grupp journalister, som strax går i pension och fortfarande tror på tomten, borgar inte för någon meningsfull förändring någonstans.

Sveriges hopp står till bildandet av en alliansregering överpartiblocken. Som den i Finland för ett antal år sedan. Där insåg man att politik är alldeles för viktigt och allvarligt för att låta beslutsfattare låsa sig i en evig demagogi, där pressen förefaller ha tolkningsföreträde.

Det råder en allvarlig missuppfattning bland mediafolket, nämligen att en regerings viktigaste uppgift är att dagligen informera just det om allt den företar sig. Regeringens primära och viktigaste uppgift är att styra landet enligt det program man gick till val på.

Det gäller även ansvariga politiker inom vårdsektorn, vilka inte nödvändigtvis måste utgöras av landsting med olika policy i olika delar av landet. Landstingen kan skrotas. Alla vårdenheter i landet kan mycket väl ligga direkt under Socialstyrelsen, varvid villkoren skulle kunna bli lika för alla i landet.

Stig Daun

Kränkande affischer

★ Flygbolaget Fly Nordic har gått ut i en ovanligt motbjudande affischkampanj, i vilken man erbjuder "Europa åt alla" från 279 kronor. Bland flera andra resmål märks Kraków, Warszawa, Tallinn, Split och Dubrovnik, samtliga belägna i det nu avvecklade kommuniststyrda Östeuropa.

Det stötande med Fly Nordics affischkampanj är färgfotona på uniformerade FlyNordic-medarbetare (de flesta kvinnor) som gör socialisthälsning..

För att inte någon skall missa anknytningen till den socialistiska totalitarismen är nävarna försedda med klarröda handskar. Den kvinnliga personalen står dessutom med illröda

FlyNordic med PR för kränkande förtryckarsymbolik i form av den socialistiska, knutna näven. (Foto: Tommy Hansson)

läppstift och röda halsdukar.

För de miljoner människor som förtryckts av de röda kommunistregimerna i Östeuropa torde det vara direkt kränkande att ett flygbolag går ut i en glassig reklamkampanj, där man lånat sym-

kränkande och anstötligt som det skulle ha varit att göra PR för resor till Berlin med foton av människor som gör hitlerhälsning.

Tommy Hansson

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Tommy Hansson och C.G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Handeln Sverige-Israel ökar

Det har under senare tid skett en kraftig ökning av handeln mellan Sverige och Israel. Handelsminister Ewa Björling besökte också Israel 13–14 mars under en resa i regionen. Med tanke på den israeliska ekonomins starka utveckling är handelsökningen de båda länderna emellan en fullt logisk utveckling.

(Zionits nyhetsbrev/
Från den ljusa sidan)

IOGTs åsiktskontroll

Nykyterhetsrörelsen IOGT-NTO fattade nog inte vilket rabalder det skulle bli då man, i god politiskt korrekt ordning, utslöt medlemmen Åke Green på grund av dennes kritik mot den homosexuella livsstilen. Fallet Green väckte såväl svensk som internationell uppmärksamhet då Greens predikan om Bibelns syn på homosexualitet gick vägen genom hela rättssystemet från tingsrätt till Högsta domstol, i vilken Green friades. Redan hovrätten slog fast att det inte finns "något som tyder på att pastorn har använt predikosituationen som täckmantel för att angripa homosexuella."

IOGT-NTO är en nykyterhetsrörelse utan speciell ideologisk förankring. Att dess styrelse beslutar om uteslutning av en medlem på grund av dennes uppfattning i en fråga som inte har det bittersta med nykyterhet att göra måste anses vara uppseendeväckande. Beslutet om pingstpastorns uteslutning väckte stark kritik i kristna kretsar samt också inom IOGT-leden. Distriktsordföranden i Kalmar län, Gunilla Nilsson, ansåg exempelvis att förbundsstyrelsen borde be Åke Green om ursäkt och återta beslutet om uteslutning. En av de IOGT-medlemmar som lämnade organisationen i protest mot Greens uteslutning var nykyterhetskampen Valeri Surell, tidigare VD för Motorförarnas Helnykyterhetsförbund och ordförande i Nordiska nykyterhetsrådet.

Ett annat uttryck för missnöjet mot IOGT-NTOs åsiktskontroll var det faktum, att cirka 1 400 av organisationens 46 000 medlemmar lämnade organisationen inom ett par veckor efter det att uteslutningsbeslutet kungjordes.

Åke Green själv klarar sig säkert bra utan IOGT-NTO, inte minst därför att han i stället väkomnades som medlem av den kristna nykyterhetsrörelsen Blå bandet.

(Världen idag)

Vänsterns Israel-hat

Vänsterpartistiske riksdagsmannen Torbjörn Björlund har utsatts för kritik sedan han i samband med riksdagens utrikespolitiska debatt jämfört Israels

politik gentemot palestinierna med den nationalsocialistiska Förintelsen. "...de som drabbades av Förintelsen är de som i dag utför detta statsterroristiska system", citerades Björlund bland annat. Enligt Björlund själv handlade det inte om "jämförelse" mellan Förintelsen och Israels politik utan om "paralleller". Vilket ju faktiskt är samma sak!

Vidare hävdade Björlund att de israeliska bosättarna i dag fungerar på samma sätt som "då man hade läger för judar under Andra världskriget". Folkpartiets riksdagsledamot Birgitta Ohlsson reagerade mot Björlunds ordval och uppmanade kommunistiske partiledaren Lars Ohly att ta avstånd från sin partiväns uttalande. Ohlsson framhöll i ett pressmeddelande: "Det är djupt smaklöst att en svensk politiker jämför dagens israeler med Hitler-Tysklands koncentrationslägervakter."

Enligt Björlund är "hela Gaza ett fångläger" och att bosättarna "uppträder som fångvaktare". Ännu återstår mycket när det gäller för vänstern att röja upp i träsket av antisemitism och Israel-hat.

(Expo)

Fiasko för trängselskatten

Inför valet 2006 lovade moderaterna att avskaffa trängselskatten i Stockholm om de kom till makten. Väl där föll emellertid vallöftet platt till marken och trängselskatten återinfördes. Nu visar det sig att trängselskatten blivit ett ekonomiskt fiasko, och av den miljardvinst skatten förutsattes generera har i stället blivit en brakförlust.

Stockholms finansborgarråd Kristina Axén Ohlin medger i *Punkt SE Stockholm* 21/2 fiaskot: "Det är ett misslyckande att ha ett system som kostar så mycket, men inte ger mer pengar." Inkomsterna från trängselskatten var ursprungligen ämnade att gå till utbyggnad av vägar men har i stället gått till driftskostnader och till att betala av vad det kostade att införa trängselskatten på prov 2006. Det beräknas att det kommer att dröja tre år innan projektet kommer att ge några pengar.

Miljömyndigheterna

har alldeles för stora resurser för att jaga sådana som de kallar förbrytare. I Skivarp i Skåne sågade en bonde ner en allé där träden blivit sjuka och dött. Grenarna föll över vägen och utgjorde en trafikfara. Tacken blev att bonden blev åtalad för att ha brutit mot miljöbalken. Det är nämligen

förbjudet att såga ner alléer, även om Du äger dem. Åklagaren hade förberett åtalet med bilder på stubbarna och gamla flygfoton. Men tingsrätten litade på bondens uppgifter att träden var sjuka. Bonden blev kritiserad för att inte ha sökt dispens, men åtalet ogillades. I Blekinge har man utrett att Carl-Göran Svensson sågat ner 16 träd i en allé. De var också sjuka och Svensson har planterat nya träd i de gamlas ställe. Efter en omsorgsfull utredning beslöt man sig för att inte väcka åtal mot Svensson.

Ove Ericsson i Småland har sju kilometer stenmur på sina ägor. Stenmurar är lika skyddade som alléer i miljöbalken. Ericsson sökte dispens för att ta bort 40 meter av sina sju kilometer mur, för att komma fram med sina skördemaskiner. Han fick nobben. Han tog då saken i egna händer och ärendet hanteras nu av åklagaren i Växjö.

Om du anlägger en kompost för annat än trädgårdsavfall måste Du skicka in en anmälan till din kommuns miljökontor. Där gör man absolut ingenting med anmälan. Men skickar Du inte in den bryter Du mot lagen.

(Affärsvärlden)

Skattemyndigheterna vill strunta i EG-regler

Skattebetalarna berättar i sin tidning om en medlem som är sjöman och arbetat för ett nederländskt rederi. Han har belastats med skatt i Sverige för inkomsterna i Nederländerna, trots att han bott mer än sex månader utomlands. Sedan 2006 sägs det tydligt och klart i den svenska skattelagstiftningen att någon skatt inte ska utgå. Det är en anpassning till de regler som har gällt enligt EES-avtalet, som för Sveriges del gällt sedan 1994. Skattemyndigheterna har debiterat sjömannen skatt för åren före 2006, då samma EES-regler som nu har gällt. Sedan han börjat processa om saken har myndigheterna omprövat beslutet och sjömannen får tillbaka 277.000 kronor i för mycket betald skatt.

Boven 1758

Per-Olof Nilsson har vi skrivit om tidigare i Contra. Han fick sitt smeknamn sedan han utan att ha anklagats för något brott placerades i häkte enligt en tidigare aldrig använd paragraf i skattelagen. Per-Olof Nilsson råkade för några år sedan ut för en stroke och har, trots att han återhämtat sig en del, behov av hemtjänst från kommunen. När en biståndsbedömare från kommunen

kom på besök tog hon upp frågan om inte Nilssons sambo kunde hjälpa till. När han förnekade sig ha en sambo ändrades det snart till särbo. Dock vägrade biståndshandläggaren att tala om vad personen skulle heta. ”Boven” har vänt sig till kommunen för att få veta vem det är.

”Avslöjad” blev degraderad

En man med chefsposition på Migrationsverket, Lennart Eriksson, blev avsatt från sin post och fick en lägre tjänst sedan verket ”avslöjat” att han på sin fritid bedrivit en blogg som var Israel- och USA-vänlig. Du kan läsa Lennart Erikssons blogg själv på <http://www.lennarteriksson.se/blog> och fundera över vad begrepp som yttrandefrihet innebär.

Nio år för att få rätt hos Skatteverket

Ants Nömtak var verksam i fastighetsbranschen. Det gick bra till den stora fastighetskrisen i början av 1990-talet. Han tvangs då sälja sitt fastighetsinnehav och gjorde förluster på utlåning som han gjort i samband med affärerna. Det var en krånglig deklaration det året, så Nömtak anlätde expertis för att allt skulle bli rätt. Men det hjälpte inte. Nömtak vägrades avdrag för förlusterna och skattemyndigheterna räknade upp skatten med 1.973.000 kronor. De pengarna hade han inte, och han begärde anstånd samtidigt som han överklagade skattebeslutet. Men skattemyndigheterna och skattedomstolarna arbetade långsamt. Och anstånd blev det inte, eftersom han inte kunde ställa upp med en bankgaranti. I augusti 2000 försattes han i personlig konkurs för att han inte kunnat betala krav på 2.600.000 kronor. En månad senare fick han rätt i länsrätten. Men sedan blev det stopp. Skattemyndigheterna hade kommit fram till att han bara yrkat halva det avdrag

han borde ha yrkat på, och då kunde man inte klara ut vad som egentligen gällde. Först 2005 kom man fram till att han gjort rätt från början. Genom att Nömtak försatts i konkurs upphörde hans företagande och istället för att arbeta och betala skatt blev han en belastning för samhället. Det tog nio år att klara ut att han gjort rätt från början.

(Sunt Förnuft)

Upphandling av vårdtjänster

Thorbjörn Larsson som är direktor vid Ersta diakoni i Stockholm har i Läkartidningen skrivit en artikel där han kritiserar landstingets upphandling av vårdtjänster. Ersta är en privat vårdgivare (knuten till Svenska Kyrkan) och levererar vård bland annat till Landstinget. Larsson berättar att landstingets upphandlingsrutiner inte bryr sig om kvaliteten på det som ska levereras, däremot är man mycket noga med att ställa krav på sopsortering, återanvändning av miljöbränsle, mångfaldsplaner, rehabplaner och jämställdhetsplaner. Ingen frågar däremot efter hur ofta en gammal människa ska få duscha, om patienterna får välja mat, om de kan gå ut eller hur hög personaltätheten är.

När Anders Borg jobbade åt Contra

I slutet av 1980-talet samlade Contra studenter i Norrköping och Linköping som genomförde olika utredningsprojekt åt en del näringslivsorganisationer. En av studenterna hette Anders Borg och var på den tiden nyliberal. Han anses idag vara en av huvudarkitekterna bakom ”de nya moderaterna” och det nyliberala inslaget är helt borta på posten som finansminister. För inkomståret 1987 tjänade han 10.540 kronor hos Contra, för vilket inbetalades 3.162 kronor i preliminärskatt.

Utbetalarens namn och adress CONTRA FÖRLAG & CO KB OLYMPIAV 7 122 40 ENSKEDE		Inkomstagarens fullständiga namn och adress BORG, ANDERS ERIK SANKT PERSGATAN 150F 607 30 NORRKÖPING	
Helt korrekt. Fyll inte i övrigt på löstbladet!		70 Förtärligastämning har utfärdats om löstbladet innehåller en tilläggsskatt som skall redoviseras	
71 Andragen preliminär A-skatt 3162		72 Förtärligastämning har utfärdats om löstbladet innehåller en tilläggsskatt som skall redoviseras	
1* Kontant besättning m m 110 10540		73 Beskrivning för utlämnad löstbladet innehåller en tilläggsskatt som skall redoviseras	
Kostförlänsa (segen avskatt) 12 för varje dag 13 för varje dag		74 Förtärligastämning har utfärdats om löstbladet innehåller en tilläggsskatt som skall redoviseras	
14 Anslutning 15		75 Särskilda uppgifter till skattemyndigheterna	

UTLANDS-NYTT

Josefs grav attackmål

I februari försökte islamister vandalisera och bränna ner den judiske patriarken Josefs grav, judendomens tredje heliga plats. Graven markeras av en liten byggnad nära Nablus, det bibliska Schechem, där Josef tros vara begravd. Josef var den yngste av Jakobs tolv söner, såldes av sina äldre bröder och hamnade i Egypten där han slutligen blev den ledande politikern under Farao. Han återförenades enligt Bibeln sedan med sina bröder.

Graven, som ligger på Västbanken inom det av PLO styrda området, vandaliserades redan 2000 sedan 16 brinnande bildäck placerats innanför byggnadens struktur. Den palestinska myndigheten tog avstånd från dådet och påbörjade patrullering utanför den judiska helgedomen. Före dådet 2000 hade israelerna dragit sig tillbaka från området efter upprepade attacker mot judar från väpnade palestinska gangsters.

Skurkstaten Iran

Den islamska regimen i Iran har börjat testa nya avancerade centrifuger för att anrika uran. Tidigare har de fem permanenta medlemmarna i FNs säkerhetsråd förespråkade skärpta sanktioner mot Iran för att tvinga landet att upphöra med sina militärt hotfulla nukleära projekt. Sanktioner tycks dock inte bita på ayatollorna i Teheran som struntar i omvärldens reaktioner.

Iran förblir den största internationella stötestenen för ett hållbart fredsavtal i

Den nationella unionen för demokrati i Iran demonstrerar på Sergels torg i Stockholm mot Irans brott mot de mänskliga rättigheterna. (Foto: Tommy Hansson)

Israel mellan judar och palestinier och fortsätter med sitt militära stöd till olika islamska terrororganisationer i Libanon, Palestina och Irak i syfte att destabilisera läget i Mellanöstern.

Den iranska regimen fortsätter även sina hänsynslösa politiska trakasserier mot landets medborgare, där studenterna är den främsta målgruppen. Massarresteringar av studenter har genomförts, och metoder som avrättningar, tortyr och fängslanden tillhör vardagen. Familjer till fängslade studenter har vänt sig till omvärlden och vädjat om att det internationella samfundet skall protestera mot skurkstaten Iran och dess inhemska förtryck. Så länge

det fundamentalistiska islamska styret har makten tyder allt på att aggressionen mot såväl iranska medborgare som omvärlden kommer att fortgå.

Utanför Iran finns gott om regimkritiska grupperingar. En av dessa är Den nationella unionen för demokrati i Iran, som också finns i Sverige och bland annat ordnar demonstrationer och opinionsmöten. Bland de krav unionen ställer på Iran märks frigivande av de fängslade studenterna, stopp för avrättningar av barn och studenter, stopp för stenande av kvinnor, stopp för stympningar enligt sharialagen, avskaffande av de politiska fängslandena, frigivande av de politiska fångarna och stopp för tortyr.

Små framsteg i Afrika

Den amerikanska tankesmedjan Heritage Foundation har nyligen publicerat sin årliga Freedom of the World Report. För Afrika ser bilden tämligen mörk ut, och sedan 2004 har små eller inga framsteg gjorts, och värdena som dateras 2008 är nästan identiska med dem från 2004. Det frihetsindex tankesmedjan publicerar omfattar 157 länder och mäter tio olika typer av ekonomisk frihet utifrån en 100-gradig poängskala. Korruption och bristande egendomsrättigheter drar ner frihetspoängen, medan poängen generellt blir högre när det gäller storleken på regeringen samt monetär och skatterelaterad frihet.

Icke desto mindre räknas endast sex afrikanska länder av Heritage Foundation in bland de länder som kategoriseras som fria, till större delen fria eller måttligt fria. Drygt hälften av världens till större delen ofria ekonomier står dessutom att finna på den afrikanska kontinenten, liksom nio av

världens mest förtryckta stater. Det framgår av rapporten att det finns ett mycket starkt samband mellan nivån på den ekonomiska friheten och folkets välfärd. Ju ofriare ekonomi, desto större fattigdom.

Sju av de tio friaste ekonomierna i Afrika – Mauritius, Botswana, Sydafrika, Namibia, Tunisien, Swaziland och Kap Verde – tillhör medelinkomstländerna, under det att Uganda, Madagaskar och Kenya är länder med mycket låg inkomster. Indexet visar också att de länder som har minst ekonomisk frihet också har mycket låga per capita-inkomster, ofta med ytterligare komplikationer såsom politiska oroligheter eller rentav inbördeskrig. Bland de tio länder som har lägst inkomster rankas sex av Internationella valutafonden såsom ”sköra ekonomier”: Zimbabwe, Guinea-Bissau, Burundi, Centralafrikanska republiken, Togo och Sierra Leone. Undantag är de tre oljeproducerande länderna Angola, Tchad och Kongo-Brazzaville.

Sambandet mellan ekonomisk frihet och inkomst per capita tenderar, enligt rapporten, att bryta samman i resursrika stater. Undantag är Botswana och i mindre utsträckning Sydafrika och Namibia, eftersom dessas ekonomier och export inte är starkt beroende av en enda industrigren som exempelvis olja och gas i Angola, Nigeria, Algeriet och Ekvatorial-Guinea. Faktum är att så gott som alla av Afrikas resursrika ekonomier är undertryckta eller till största delen ofria, eftersom länder med rikliga råvarutillgångar inte ser någon anledning att öppna upp ekonomin i syfte att attrahera utländska investerare. Inte heller anser sig sådana länder vara i behov av utländskt bistånd eller experthjälp.

Däremot är länder som inte har så gott om naturresurser ofta – till exempel Uganda, Madagaskar och Kenya – medvetna om att de bör skapa ett klimat som gynnar internationell företagsamhet, låt vara att där finns åtskilliga grava problem. Ett bra recept för fattiga länder att bli rikare är att ta bort onödiga hinder för företagande och investeringar.

Rapporten är pessimistisk beträffande utsikterna för länder som är belägna söder om Sahara – denna region rankas sist i fråga om åtta av de tio ekonomiska friheterna. Ironiskt nog är den enda frihet där afrikanska stater rankas högre än världsgenomsnittet – storleken på den offentliga administrationen – mer ett resultat av svaghet än av styrka. Regeringarna är mindre därför att de saknar förmågan att

erbjuda tjänster i nödvändig omfattning. I de fattiga länderna söder om Sahara är skatterna i regel höga, men det bidrar inte till att den offentliga servicen ökar eftersom merparten av pengarna försvinner i de korrupta regeringsmaskinerierna.

Propaganda i Peking-OS

Den berömda amerikanske filmregissören Steven Spielberg beslutade sig för att hoppa av uppdraget som konstnärlig rådgivare för de olympiska spelen i Peking. Orsaken till avhoppet var Kommunistkinas stöd för Sudans regering i Darfur-konflikten; bland annat köper det röda Kina olja från Sudan. Spielberg har all heder av sitt ställningstagande. Nu är emellertid inte Sudan det enda exemplet på Kinas ljusskygga diktaturpolitik.

Tomas Karlsson, politisk redaktör i *Länstidningen* i Södertälje, framhåller i en krönika den 16/2: ”Militärjuntan i naturgasrika Burma sitter säkert med kinesiskt stöd, Zimbabwes envåldshärskare Robert Mugabe klamrar sig fast vid makten med hjälp av Peking – kineserna är ivriga köpare av Zimbabwes naturtillgångar, som exempelvis ädelmetaller. Vi får heller inte glömma att det nu är 58 år sedan Kinas okkupation av Tibet inleddes. Och Kina tillhör världens värstingar när det gäller brotten mot mänskliga rättigheter i det egna landet.”

Tilläggas kan att i inget annat land genomförs så många avrättningar som i det röda Kina och att barnbegränsningspolitiken kan medföra statsframvingade aborter; särskilt är det flickebarnen som drabbas av denna drakoniska politik, eftersom de flesta familjer helst vill ha pojkar.

OS har vid två tidigare tillfällen hållits i hårda diktaturer – i Berlin i Nazityskland 1936 och i Moskva i Sovjetunionen 1980. Världsländernas respektive regimer tvekade här inte att använda sig av den internationella idrotten för att genomföra politiska propagandamanifestationer. Samma sak kommer att ske i Peking.

Isbjörnarna mår finemang

Du har säkert sett en bild på en stackars isbjörn som inte har isflak nog att klättra upp på. Klimatförändringarna riskerar att leda till isbjörnens utrotning. Sägs det.

Den uppfattningen har inte befolkningen i norra Kanada, där isbjörnarna blivit allt vanligare. De som försöker räkna isbjörnspopulationen (vilket förvisso är svårt, de är vita, rör sig i snö och is och flyttar sig

över enorma obebodda vidder) kommer dock fram till att det finns fler och inte färre isbjörnar än tidigare.

I början av 1970-talet uppskattades antalet isbjörnar uppgå till mellan 5 000 och 10 000. Idag ligger uppskattningarna på mellan 20 000 och 25 000. World Wildlife Fund anser att det finns 22 000 isbjörnar. Det rör sig alltså om minst en fördubbling av antalet isbjörnar under de senaste 35 åren. Av de 14 geografiska undergrupper som man räknar med är det två som visar ökat antal, två som visar en minskning och tio som har en ganska stabil population.

I mer avgränsade områden har man gjort mer preciserade beräkningar. I västra Hudson Bay-området (i Kanada) uppges till exempel antalet isbjörnar ha minskat från 1100 till 900 under senare år – men å andra sidan fanns bara 500 isbjörnar i början av 1980-talet.

Världens isbjörnar ser ut att må finemang.

Kallaste vintern på 14 år

Du som bor i Mellansverige har upplevt en av Ditt livs mildaste vintrar. På en del ställen har värmerekorden slagits. Är det ett resultat av klimatförändringarna? Inte alls! I sydöstra Europa har det varit kallt. Kina har haft snö och köld som också varit på rekordnivå. Liksom delar av USA och Kanada. Aten och Jerusalem har haft ordentliga snöoväder. Sett i ett världsperspektiv är årets vinter den kallaste sedan 1994.

Du har säkert hört hur katastrofen med klimatet drabbar Grönland. Inlandsisen kan smälta – och i värsta fall kunde man börja odla säd på Grönland igen, som man gjorde på 1300-talet (när tiderna blev bistrare dog den skandinaviska befolkningen ut av svält, bara eskimåerna överlevde). Men allt är inte så enkelt som Du tror på Grönland.

På somrarna har det blivit kallare på Grönland. Mätstationer som upprättades på isen har sedan 1987 uppvisat en minskning på 2 grader per decennium. Visserligen har det längs kusterna noterats en viss minskning av isen. Men på toppen av den gigantiska inlandsisen ökar isen.

Och i ett annat köldhål, Sibirien, var det varmaste året under 1900-talet 1938, inte något av åren från 1990-talet! Klimatanalysen är inte så enkla som populärpressen vill göra gällande. Det finns en rad komplexa faktorer att ta hänsyn till och det finns inga belegg för att nuvarande temperaturförändringar är annat än naturliga variationer.

Svart nejlika med skavanker

I filmen "Svarta nejlikan", som hade premiär på årsdagen av militärkuppen i Chile den 11 september 2007, spelar Michael Nyqvist den svenske Santiago-ambassadören Harald Edelstam som räddade ett antal kommunister och socialister undan den nyttillträdde juntans repression. Edelstam förtjänar beröm för sitt mod, men det finns också en annan lika sann bild av den svenske diplomaten – den som svassande anhängare av Fidel Castros kommunistregim på Kuba.

*** Filmen "Svarta nejlikan" i regi av Ulf Hultberg och Åsa Faringer skildrar ambassadör Harald Edelstams humanitära insatser i militärkuppens Santiago de Chile, men också något av det vidlyftiga kärleksliv ambassadören ägnade sig åt mellan räddningsaktionerna. Filmen har fått svidande kritik i en del medier.

Erik Helmerson/TT Spektra menar i *Västerviks-Tidningen* 29/11 2007 att filmen är "Dålig och klyschig". Vidare i Helmersons recension: "'Svarta nejlikan' hemsöks av ett dåligt hantverk. Ambitionen är lovvärd, slutresultatet förkastligt... Personteckningen är grund som en vattenpöl, dialogen – mestadels på engelska – är klyschig som en C-thriller och filmens stora kärlekshistoria ska vara subtielt underliggande men blir bara underlig. Dessutom agerar Michael Nyqvist som om han är konstant salongsberusad. Eller som om han skäms."

Erik Edelstam, son till Harald Edelstam, går ett steg längre och kallar i en debattartikel i *Expressen* 11 september 2007 filmen "en historieförfalskning". Filmen blir knappast bättre av att Mikael Nyqvist i huvudrollen inte är det minsta lik Harald Edelstam.

"Svarta nejlikan"

Harald Edelstam (1913-89) gjorde sitt inträde i utrikesförvaltningen 1939 och fick alltså representera det neutrala Sveriges intressen under Andra världskriget. Släkten Edelstam härstammar från 1500-talet och kom efter adlandet att tillhöra den svenska

Två såta vänner hälsar på varandra: Harald Edelstam och Fidel Castro. I mitten Edelstams son Hans. (Foto ur Svenska diplomatprofiler under 1900-talet)

tjänstemannaadeln.

I ett porträtt av Harald Edelstam i boken *Svenska diplomatprofiler under 1900-talet* (redaktörer Gunnar Artéus och Leif Leifland) skriver Ingemar Lindahl: "Harald, som rebellerade mot sin fars reaktionära uppfostringsmetoder, företedde senare i livet sin egen blandning av traditionalism och upproriskhet, vilken inte alltid präglades av klarhet och konsekvens. Efter

tommy.hansson@contra.nu

juristikstudier blev Harald Edelstaenlighet med gamla släkttraditioner reservofficer vid Svea livgarde.

Edelstam var gift tre gånger, första gången 1939 med högadliga Louise von Rosen. Den första utlandsposteringen blev som attaché i Rom i Mussolinis fascistiska Italien.

Efter en kortare tid i Stockholm placerades Harald Edelstam i Berlin, där han kom att tjäna under beskickningschefen Arvid Richert vilken gjorde sig känd som mycket följsam gentemot Hitlers nazistregim och dess önskemål. Edelstam beskrivs i en skildring av en som träffade honom som en man med extremt bra utseende men också som en som ofta och gärna tittade djupt – ibland alltför djupt – i bågaren. I Berlin fick Edelstam snart vetskap om vidden av

naziregeringens förföljelser av judarna och berättade många år senare, vid ett möte på Publicistklubben, att han kände sig upprörd över att den svenska beskickningen i Berlin inte gjorde någonting.

Härnäst kom Edelstam att tjänstgöra som vicekonsul i det av tyskarna ockuperade Oslo. Där fick han nytta av kontakter inom den tyska ockupationsmaktens officerskår och kunde börja hjälpa av tyskarna hotade människor, däribland judar. Det var här i Oslo Harald Edelstam begåvades med hedersnamnet "Svarta nejlikan" "Sålunda", skriver Lindahl, "hjälppte han hundratals normän att sätta sig i säkerhet i Sverige, ibland genom att själv köra dem över gränsen i sin lilla svartröda diplomatbil."

Edelstams verksamhet var emellertid inte odelat uppskattad i svenska UD. Bland annat betecknades det som en omdömesbrist då han lät norska motståndsmän använda svenska konsulatets officiella skrivpapper. Detta ledde till att Edelstam blev hemkallad till Stockholm där han fick en underordnad befattning.

Inget helgon

Efter Norges befrielse hedrades Edelstam med en bankett på Grand Hotel i Oslo och förlänades dessutom S:t Olav-orden. Också i Sverige började det gå bättre för Edelstam, som under ett par år fick tjänstgöra som

utrikesminister Östen Undéns handsekreterare. Härefter väntade posteringar i Haag i Holland och Warszawa i Polen, en stalinistisk diktatur. Under Edelstams tid i Polen började protesterna mot kommunistdiktaturen – icke minst från romersk-katolska kyrkans sida – växa för att nå en urladdning med upproret i Poznan 1956. I Polen var den politiska repressionen dock så hård att Edelstam hade få möjligheter att agera "räddande ängel".

"Harald var ingen utrikespolitisk analytiker", framhåller Ingemar Lindahl. "Mänsklig intuition, medkänsla, 'hjärta', var den underliggande drivkraften i hans diplomatiska verksamhet. Ofta handlade han spontant och känslomässigt, ibland utan instruktion, ibland även i trots mot instruktioner av försiktiga överordnade." Edelstam var långt ifrån något helgon, menar Lindahl:

"Hans häftiga humör var allt annat än helgonligt, och han var knappast något helgon som äkta man och far. Han hade svårt att acceptera äktenskapets konventioner och behandla en kvinna som sin like och partner. Han var gift tre gånger, men under åren, från Berlin till Chile, hade han många kortvarigare eller långvarigare 'intressen'."

Och medan Edelstam kunde göra stora ansträngningar för att rädda människor han inte kände, kunda han han enligt Lindahl "ibland agera som en snobb och översittare". Han gjorde sig också tämligen impopulär under sin tid på UD:s politiska avdelning 1956-58. 1958-62 var Edelstam beskickningsråd i Wien under den ärrade diplomaten Sven Allard, vars auktoritära och fordrande stil Edelstam ogillade. Därefter utsågs Harald Edelstam till generalkonsul i Istanbul – hans första chefspost – dit hustrun Natascha emellertid vägrade följa med. 1966 utnämndes Edelstam till ambassadör i Indonesiens huvudstad Djakarta och fick också uppdraget att öppna en beskickning i Manilla på Filippinerna.

Kort därpå ryckte militären makten från den korruperade och impotenta Sukarno-regimen i avsikt att förhindra ett kommunistiskt maktövertagande, och blodiga utrensningar av kommunister och vänsteranhängare följde. Mellan 500 000 och en miljon människor beräknas ha dömts. Strax innan Edelstams ankomst till Djakarta hade den tyske ambassadören blivit mördad, och den indonesiska regeringen erbjöd ambassadörerna i landet personlig livvakt. Edelstam avböjde emellertid men

lät en svart gris, som han fått i gåva, patrullera utanför det svenska residenset!

Persona non grata

Efter ett mellanspel i Guatemala i Centralamerika blev Harald Edelstam ambassadör i det turbulenta Chile 1972. Ingemar Lindahl beskriver situationen så: "Efter att ha blivit vald till president 1970 försökte Salvador Allende genomföra ett socialistiskt program i landet trots ett betydande parlamentariskt motstånd, vilket avspeglades i snabbt växande motsättningar i det chilenska samhället." Militären, som dittills alltid ställt sig lojal gentemot den regering som hade makten, höll sig länge utanför politiken, men när situationen blev ohållbar genomförde den under ledning av general Augusto Pinochet en blodig statskupp den 11 september 1973. Kuppen hade i det läget stöd av en majoritet inom parlamentet.

Den socialdemokratiska svenska regeringen under Olof Palme saknade överblick över den komplexa situationen och stödde Allendes så kallade reformarbete – vilket till icke ringa del skedde genom insatser av utifrån importerade revolutionärer – och gav Allende-regimen betydande ekonomiskt och annat bistånd. Dessutom fanns på plats i Chile ett antal biståndsarbetare och journalister som, motiverade av en ideologisk vänstersyn, helhjärtat stödde Allendes socialistiska program och därför av naturliga skäl tilldrog sig militärregimens närgångna intresse.

Efter kuppen började chilenska vänsteranhängare hoppa över staketet till svenska ambassaden för att undkomma militären, och Harald Edelstam lät dem utan att tveka få en fristad och ställde därmed Sveriges regering inför fullbordat faktum. De som inte fick plats på svenska ambassaden slussade ambassadör Edelstam över till andra beskickningar. "Harald hade hela tiden stöd från svenska regeringen, det vill säga Olof Palme, som han kände sedan länge", hävdar sonen Erik i *Expressen*. Enligt Erik Edelstam brukade fadern ringa upp Palme i dennes radhus i Vällingby på kvällarna och diskutera situationen i Chile. Edelstam kände därför att han "kunde ta ut svängarna ordentligt, vilket han också gjorde".

Palmes stöd var en sak. Inom UD-ledningen åtnjöt dock Edelstam föga förståelse för sitt impulsiva beteende. Alla i UD-ledningen, utom brodern Axel Edelstam, ville kalla hem honom. Varken UD:s politiske chef Wilhelm Wachtmeister eller kabinetts-

sekreterare Sverker Åström var roade av "Svarta nejljkans" bravader. Sedan militärjuntan stängt kubanska ambassaden i Santiago och utvisat Kubas diplomater fick Sverige även uppdraget att såsom skyddsmakt tillvarata de kubanska intressena i Chile. Pinochetregeringens beslut att förklara Edelstam "persona non grata" befriade Sveriges utrikesledning från det oundvikliga steget att kalla hem honom. Vid hemkomsten från Santiago till Arlanda hyllades Edelstam av chilenska flyktingar i Sverige och möttes av ett stort medieuppbåd. Erik Edelstam skriver: "Harald kom som en galning, tjoande och viftande, inlindad i en stor chilensk flagga."

Erik Edelstam tar i sin debattartikel parti för fadern och menar att posteringen efter sejouren i Chile, den som ambassadör i Alger, var ett slags straff för dåligt uppförande. Harald Edelstam själv uppger ha föredragit ett diplomatiskt uppdrag i Europa som ändhållplats på karriären. I en replik till Erik Edelstam hävdar dock Wilhelm Wachtmeister att ambassadörsposten i Algeriet alls icke var någon förvisning utan tvärtom en viktig och ansvarsfull uppgift, då Sverige vid den tiden hade viktiga handelsintressen i Algeriet. Wachtmeister citerar ur sin minnesbok *Som jag såg det* och skriver bland annat:

"Han agerade som något slags Wallenberg i miniformat. Någon verklig dialog med den chilenska regimen kunde under dessa förutsättningar knappast ägas, och normalt arbete på kansliet omöjliggjordes av flyktningbefolkningen. Edelstam var föga mottaglig för instruktioner från UD. Han drevs av egna humanitära passioner och en ivrig hejklack inom radikala kretsar i Stockholm. Han blev studentvänsterns hjälte." Efter Edelstams hastiga sorti sköttes Sveriges intressen i Chile av en chargé d'affaires under resten av Pinochet-tiden.

Det kubanska "paradiset"

Efter hemkomsten till Stockholm var Harald Edelstam en storstilad hjälte i vissas ögon, en symbol för den så kallade svenska solidariteten. Väl utanför Chile gjorde han hundratals framträdanden vid opinionsmöten av olika slag, dels i Sverige, dels i USA och Kanada. För andra framstod han som en okritisk anhängare av Chiles revolutionära vänster, just den politiska fraktion som – i samarbete med Salvador Allende – hade placerat Chile vid avgrundens rand ekonomiskt, politiskt och socialt.

I januari 1974 besökte Harald Edelstam Kuba, inbjuden av Fidel Castro; Castro ville tacka Edelstam personligen för att Sverige blivit skyddsmakt för kubanska intressen efter Allendes fall. Edelstams rapport till UD, daterad den 24 januari 1974, är anmärkningsvärd i sin okritiska inställning till kommunistdiktaturen på Kuba. Edelstam citeras på följande sätt i en artikel av K. G. Michanek på "Brännpunkt" i *Svenska Dagbladet* den 4 juni 1974:

"En resande observerar genast den fördelaktiga skillnaden mellan Kuba och resten av de latinamerikanska länderna. I Kuba ser man inga sysslösa, inga tiggare, inga poliser på gatan. Man ser i stället en nation i arbete, var och en tycks ha en uppgift att fylla, folk är snyggt och ändamålsenligt klädda, man ser inga fattiga och inga rika människor. Man möts av vänlighet, generositet och öppenhet."

"Rena paradiset, med andra ord", kommenterar Michanek Edelstams omdömen och fortsätter: "Inte ett ord om de politiska fångar, som sedan årtal sitter inspärrade i Fidel Castros fängelser, bland dem en stor grupp journalister." Särskilt imponerad är Edelstam över "den andliga utvecklingen" i den kubanska diktaturen:

"Förnämligast har varit folkets andliga utveckling. Skolbarn, lärare, fabriksarbetare, jordbrukare, sjöfolk, alla hyser stolthet över sitt land och dess ledning, tillfredsställelse med sin uppgift. Jag besökte ett flertal skolor i staden och på landet och alla eleverna visade tacksamhet, glädje och intresse för skolarbetet".

Möjligheten att skoleleverna specialpreparerats inför besöket av den svenske diplomaten tycks aldrig ha föresvävat Edelstam. "O nej då", skriver Michanek ironiskt. "I paradiset är alla barn lyckliga." Och precis lika lyckliga förefaller kubanerna i Edelstams ögon vara över att inte behöva bekymras över möjligheten att tillhöra eller rösta på andra partier än det styrande kommunistpartiet:

"Jag frågade några pensionerade jordbruksarbetare om de icke saknade politiska partier och opposition, och de svarade att sådant icke behövdes, eftersom Fidel Castro själv i sina offentliga tal ständigt framhöll de brister och misslyckanden som staten gjort sig skyldig till och hur man borde göra för att i fortsättningen undvika detta. Förtroendet för ledningen och administrationen var orubbat."

I övrigt återger Edelstam även innehållet i ett samtal han haft med Castro:

Harald Edelstam försöker övertyga Luis Beltrán om att avbryta sin hungerstrejk. (Foto ur *Se*)

"På fråga hur många offer revolutionen fört med sig svarade han, att omkring 20 000 människor dödats under sju års revolutionsstrider, endast omkring 400 personer hade avrättats vilket skett som straff för utövad tortyr eller misshandel under Batistatiden av fångar eller oskyldiga. Han nämnde detta som kontrast mot de omkring 13 000 döda som militärkuppen fört med sig under endast fyra månaders tid." Edelstams UD-rapport om Kuba slutar: "Tack vare folkets enighet och entusiasm för sina arbetsuppgifter samt ledningens duglighet är utsikter för att landets utveckling fortsätter i samma snabba takt som under de senaste två åren goda."

Castrovännen Olof Palme höll säkert med. Uppgiften om 13 000 döda är givetvis våldsamt överdriven. Oberoende uppskattningar har visat att Chile-kuppen kan ha krävt mellan 2000 och 4000 dödsoffer, vilket i och för sig är för mycket.

Edelstam och Kuba-flyktingen

Ytterligare uppmärksamhet i Kuba-frågan väckte Edelstam i samband med att den 30-åriga kubanske flyktingen Luis Beltrán hungerstrejkade på Sergels torg i Stockholm i juni-juli 1974. Beltrán hade valt att på hemväg hoppa av i Sverige i augusti 1973 efter att på statligt stipendium ha studerat till byggnadsingenjör i Moskva. Genom att hungerstrejka hoppades han få ut fru och dotter från Kuba. Den 4 juli 1974 rapporterade *Expressen* att Beltrán fått ihop drygt 16 000 namnunderskrifter på ett upprop för att förmå Castro-regimen att släppa hans familj. "Det blir nog inte lätt",

konstaterade *Expressen*-journalisten Anna-Maria Lantz. "Beltrán är stämplad som en 'landsförrädare, en svekfull desertör'."

Sedan den utmärklade Beltrán hungerstrejkat några veckor fick han besök av ambassadör Harald Edelstam, som satte sig på kanten av Beltráns tälsäng. Tidningen *Se* uppmärksammade i juli 1974 Edelstams visit:

"Han hungerstrejkar för att få hit sin fru och dotter. De är kvar på Kuba, ön i alla vänsterskorpors hjärtan. Castros regim vill inte släppa dom. Han betraktar Beltrán som en förrädare eftersom han inte kom hem och eftersom han har, Gud förbarme sej över den arme själen, 'talat illa' om Kuba. Mannen som sitter på hans sängkant är ambassadör Harald Edelstam, som Beltrán hade bett att få tala med eftersom Edelstam går som barn i huset i Castros förgyllda salar. Edelstam lovade att tala med Kubas utrikesminister om saken när han kommer hit i augusti. Dessutom tyckte ambassadören att Beltrán skulle avbryta sin hungerstrejk på stubben. Kubanerna tycker inte om att handla under påtryckningar. De har haft ett år på sej att handla utan påtryckningar, men det tycks de ledsamt nog vara lika lite förtjusta i. Våra vanligaste demonstranter för yttrandefrihet och människovärde och mot våld och förtryck och allt vad det heter har inte varit synliga i Beltráns närhet. De är väl på semester. På Kuba."

Så småningom reste Edelstam motvilligt till Alger på fem år innan han gick i pension. Han dog i cancer 1989. En svart nejlika med skavanker hade vissnat.

Det muslimska samhällets struktur bäddar för våldsdåd utförda av frustrerade unga män

Terrorism har förekommit på många ställen i världen. Terrorister kan ha olika bakgrund. Men i den muslimska kulturen finns förutsättningar som gör det lättare att rekrytera frustrerade unga män till våldsdåd. Det är den gruppen som står för flest våldsdåd i alla kulturer. Men det är lättare att bli frustrerad i en muslimsk kultur.

Unga män världen över skapar sin ställning i samhället genom att leva ut i den egna kulturens förutsättningar, att satsa på det som är naturligt för unga män. ”Brudar, bilar och borsten” kan man sammanfatta svenska unga mäns huvudsakliga intressen. För många tillkommer idrott eller datorer, eller för att ansluta till den speciellt norrländska kulturen jakt och fiske.

De unga männens intressen har en högst naturlig bakgrund. En darwinist skulle säga att den handlar om de starkas överlevnad. De som attraherar de mest fruktbara honorna är de som kan föra sina gener vidare. Det gäller att visa sin styrka i konkurrensen med andra unga män för att göra intryck på det täcka könet.

Ett sätt att visa styrkan i den västerländska kulturen är att vara framgångsrik i sport eller popmusik. Framgångsrika idrottsmän och artister kan välja och vraka bland intresserade flickor. För de lite äldre och mognare blir konkurrensfaktorn förmågan att tjäna pengar och därmed förmåga att försörja den framtida familjen.

I den västerländska kulturen ligger det på de unga männens eget ansvar att locka till sig en attraktiv partner. Det skadar naturligtvis inte att ha en far eller mor som är en celebritet, som till exempel en företagsledare eller ledande politiker. Men detta är mer avgörande för vilka de tänkbara bekantskaperna blir, inte vem det är som slutgiltigt blir den unge mannens partner.

Var och en kan vara sin egen lyckas smed och känner att framgången på äktenskapsmarknaden är upp till egna ansträngningar och egna intressen. Marknaden är dessutom rimligt öppen för rika och fattiga, liksom för alla som uppnått ”giftasvuxen ålder”. En ålder som tidigare låg kring 18–22, men idag kanske snarare kring 25–30 (eller ännu högre).

Arabisk kultur är annorlunda

I de muslimska länderna, och särskilt då i de länder som har en i botten arabisk kultur, är förhållandena annorlunda. Helt annorlunda kulturella förutsättningar påverkar livsförutsättningarna på ett så avgörande sätt att hela samhällsstrukturen blir annorlunda och öppnar för en terrorism som är i stort sett främmande för Västerlandet.

Den unge svensken tar sig ut på sta'n eller till fritidsgården eller discot för att träffa vänner av det motsatta könet. Han träffar dem för övrigt redan i skolan, på universitetet eller på arbetsplatsen. Det naturliga sättet att träffas banar vägen för en avspänd kultur när det gäller relationerna mellan könen. Det är helt OK att spontant bekanta sig med personer av motsatt kön även utan några amorösa eller sexuella avsikter. När

cg.holm@contra.nu

det handlar om den ”rätta” kommer tiden så småningom att bli mogen och det då bli aktuellt att presentera den eventuellt blivande moatjén för föräldrarna.

I den muslimska kulturen, åtminstone kring Medelhavet, är förhållandena helt annorlunda. Föräldrarna har total kontroll över flickorna i familjen och de utgör en värdefull tillgång, inte minst en ekonomisk tillgång. En familj som har attraktiva döttrar kan använda dem för att vinna både social ställning och ekonomiska fördelar. Flickornas attraktionskraft avtar med åldern och det är därför att räkna med att det är unga flickor som genererar de högsta ”priserna” (fördelarna) på äktenskapsmarknaden.

Det är de unga männens föräldrar som har ansvaret att finna en lämplig partner till sina söner. Men det är inte de yngsta männens föräldrar som har den största förmögenheten och därmed den största

konkurrenskraften när det gäller de mest attraktiva flickorna. Tvärtom är det ofta först i ganska mogen ålder (inmot 40 år) som det kan bli aktuellt för de muslimska männen att ingå äktenskap. Och innan äktenskapet är umgänge med det motsatta könet (utanför familjekretsen) nästan otänkbart. För flickorna gäller det istället att åldern ofta är 15–20 år. De nyblivna brudarna är av rena åldersskäl sina män helt underlägsna och relationen mellan könen blir därför en helt annan än den som är bruklig i den kristna Västvärlden (eller för den del även i buddhistisk eller österländsk kultur).

Hos oss i Väst finns helt andra förutsättningar för en mer balanserad relation mellan man och kvinna. Männens blir redan i 30-årsåldern familjefäder och får axla ett ansvar som begränsar deras utrymme för unga mäns naturliga ”lekar”. Men innan han hamnade i den situationen hade han goda förutsättningar att ”leka rommen av sig” genom den öppna kulturen med tillgång till ”vin, kvinnor och sång”.

Den unge mannen i den muslimska världen lever ett helt annat liv. Flickorna hålls inlåsta i hemmet och får inte visa sig på sta'n utom i manliga släktingars sällskap. När de väl visar sig sker det dessutom i många länder på ett så inbyttat sätt att det knappast finns någon attraktionskraft kvar. Västerländska kvinnor, liksom österländska (från Indien, Thailand, Japan, Kina med flera länder) klär sig så att de framhöver sin attraktionskraft. De bjuder på sin egen skönhet för vem det vara må bara genom att vandra omkring på stadens gator. I den hårdare muslimska kulturen är det svarta bylten fullständigt utan attraktionskraft som rör sig längs gatorna, dessutom, som sagt, med manliga övervakare i sällskap.

Modernitet smyger in

Visserligen förekommer det i muslimska länder att pojkar och flickor bygger upp kontakter utanför föräldrarnas kontroll med hjälp av mobiltelefoner. Men det är inte lätt att skaffa det första telefonnumret. Och när saken utvecklas vidare blir det

till syvende og sidst alltid en föräldrafråga och föräldrarna kan av ekonomiska skäl engagera sig för de unga männen först vid en förhållandevis mogen ålder.

Det uppstår därför en ganska lång period då starka, virila män saknar naturliga möjligheter att få utlopp för sin virilitet. Två av de tre b:n i "bilar, brudar och borsten" är helt otänkbara för den unge muslimen. Och vad bilarna anbelangar är det naturligtvis bara något för de mer välbeställda i samhället.

De unga männen som förnekas det som är unga mäns naturliga intressen och nöjen i hela den övriga världen blir lätt offer för andra mer destruktiva tendenser i samhället. Inte minst blir de offer för religiösa fanatiker, som kan förmå dem att inrätta sitt liv i ett mönster som inte svarar emot det naturliga darwinistiska livet för en ung man, men väl blir vad som kan vara en framgångsväg i ett inskränkt muslimskt samhälle.

Tidvis har det även i Väst varit möjligt att bygga upp våldsinriktade politiska grupper, som baserats på "arga unga män". Olika kommunistiska terrorgrupper som var aktiva i länder som Tyskland, Italien och Japan (anmärkningsvärt alltså i första hand de tre förlorande länderna i Andra världskriget) var en plåga under 1970-talet. De grupperna drevs av en närmast religiös tro på den kommunistiska idén. Men de isolerade sig inte från det motsatta könet (en del av de värsta terroristerna var kvinnor som Ulrike Meinhof, Brigitte Mohnhaupt och Gudrun Enslin). Men marknaden för de våldsinriktade grupperna i Väst blev kortlivad.

Unga män luras bryta mot Koranens bud

Frågan är hur långlivad marknaden för muslimska terrorister kan bli. De kulturella förutsättningarna för att de ska visa sig ha större livskraft än de kommunistiska grupperna finns helt klart. Samhällsstrukturen, med den höga barriären mellan könen, och den långa perioden då de unga männen tvingas leva ett "onaturligt" liv skapar förutsättningar för rekrytering av extremister på ett helt annat sätt än vad som gäller i Väst (eller i Fjärran Östern). Det går att kanalisera den unge mannens initiativkraft och dynamik till att bränna danska flaggor i protest mot uppdiktade oförrätter i ett avlägset land, det går att rekrytera män till att genomföra terrordåd

och självsprängningar som i grunden går rakt emot Koranens förbud mot självmord. Det går att rekrytera unga män som gör det mesta i utbyte mot fröjderna med 72 jungfrur i livet efter detta. Skriftlärdas muslimer menar visserligen att det i Koranen inte alls finns något löfte om 72 jungfrur till muslimska "martyrer". Koranen är skriven på gammalarabiska och just det stycket är svårbegripligt. Men när terrorister ska värvas tolkas avsnittet gärna som ett löfte om 72 jungfrur och inga reservationer om alternativa tolkningar görs.

Så länge de unga männen inte kan ägna sin energi åt det som är naturligt i resten av världen, att bygga upp relationer med det motsatta könet, kommer förutsättningarna för terrorism att vara större.

Terrorismen har för övrigt mycket gamla rötter i det muslimska samhället. Redan på medeltiden förekom en sekt, assasinerna, som under haschrus begick de mest fasansfulla våldsdåd.

Den som växer upp i ett strikt muslimskt

samhälle ser inte andra livsstilar och blockeras därför gärna av den egna kulturen. De som växer upp med en annan omgivande kultur ser att det finns ett annat liv och en del assimilerar sig till detta. Andra blir å andra sidan än mer störda än vad de skulle ha blivit i sina ursprungsländer och blir mer fanatiska på att vakta sina hårt hållna systrar, ibland så långt att det kan gå till "vanhedersmord" (av en svårbegriplig anledning har media kopplat ihop de vanhedrande handlingarna med heder istället för vanheder – en mer adekvat beteckning). Det är också av det skälet som personer från "östra Medelhavsområdet", enligt Brottsförebyggande Rådets sammanställning, är kraftigt överrepresenterade i vålds- och våldtäktsstatistiken i Sverige. Kulturerna kolliderar och kombinationen av en restriktiv sexualitetshämmande kultur med en öppnare och friare kultur med krav personligt ansvar kolliderar på ett olyckligt sätt.

Bön i libyska öknen. Kvinnorna (de två som får vara med) placeras i det bakre ledet och är ordentligt påbyltade för att inte locka männen. Männen å sin sida hindras från normalt umgänge med det motsatta könet och blir därmed lättillgängliga offer för den som vill rekrytera dem till andra aktiviteter än de som är normala för unga män i resten av världen.

En speciellt farlig fiende till staten...

...om livet i det sovjetiska Lettland

Jānis Rožkalns, som under sovjetisk era var frihetskämpe, kallades 1984 av KGB för "speciellt farlig fiende till staten". Domstolen avkunnade ett hårt straff: åtta år i specialinternering, därtill i ett av KGB särskilt upprättat koncentrationsläger. Man räknade med att han antingen återvände därifrån fysiskt och psykiskt bruten, eller inte alls.

Men Gud hade beslutat annorlunda. Övertygelsen om sin frigivning fick Jānis då han första gången förhördes av KGB och frågade om han fick läsa Bibeln. Efter att ha erhållit tillstånd råkade han i Skriften slå upp det ställe där det beskrivs hur Petrus satts i fängelse och hur en ängel befriar honom.

Efter fyra års vistelse i det fjärran belägna koncentrationslägret Perm, blev han oväntat meddelad om sin frigivning. Efter att ha återvänt till Lettland engagerade han sig i Helsingforskommittén 86 (för de mänskliga rättigheterna). Efter utvisning till Västeuropa återvände familjen Rožkalns år 2000.

Jānis hade bekantat sig med Gunta redan innan dessa händelser. På dagen för arresteringen hade de varit gifta i ett år och fem dagar. Tvillingarna var bara tre månader då. För att pappa åter skulle kunna få se lille gossen Markus och lilla dottern Rita hade Gunta infunnit sig på domstolsförhandlingen med dem.

Markus och Rita är vuxna nu. I Tyskland föddes Kristīne. Jānis och Gunta firade silverbröllop den 15 april 2007. De har alltid stött varandra i sorg likaväl som i glädje. Och, som Gunta uttrycker det, även under kritiska tillfällen, då hon alltid varit på Jānis sida.

Mitt samtal med Jānis och Gunta varade i flera timmar. Ett ovanligt livsöde, som är omöjligt att få ned på några sidor. Flera gånger, när Jānis avslutar något med orden: "Det skulle man kunna berätta mycket om...", till exempel isoleringscellerna i koncentrationslägren, föreslog jag att "Ni skulle skriva en bok". Han svarade: "Kanske det...". Den här gången blir det en intervju, med lite av förr och nutid i.

Kan ni berätta lite om er barndom?

Jānis: –De första repressalierna mötte jag redan i grundskolan. Jag var vare sig Oktoberbarn eller Pionjär. Min pappa var förkunnare i Vecpiebalgas församling. Därför satte man mig ibland efter lektionerna på att såga ved i skolans vedbod. Den hade stora glipor genom vilka det drog ordentligt och jag fick lungtuberkulos. Fast alla dessa repressalier hade också en guldkant, då de öppnade nya dörrar. På grund av tuberkulosen hamnade jag i specialsolan Sanatorijas Meža Skola i Cēsis, där skolan under sovjetisk era var mycket mer positiv.

Gunta: –Min barndom är fullständig annorlunda Jānis. Jag växte upp i en åttabarnsfamilj, som det äldsta barnet. Min far var under tio av sina bästa år deporterad till

Intervjun med Jānis och Gunta Rožkalns är gjord av Maira Ošeniece och tidigare publicerad av den lettiska tidskriften Tikšanās. Översättning till svenska av Jānis Vikmanis. En första del av intervjun publicerades i Contra nummer 5 2007.

Archangelsk vid Norra Ishavet. Inte heller var någon av oss något Oktoberbarn eller någon Pionjär. Vi i vår familj hade redan erhållit immunitet mot kommunismen. Mina föräldrar hade som unga upplevt det forna fria Lettlands fläktar (det som fanns 1918–1939).

Jānis: Efter sanatoriets Meža Skola i Cēsis, kom jag till Rīgas 3e tekniska skola och lärde mig bli svarvare. Då började jag engagera mig i kristna ungdomsverksamheter. Med mina senare medkämpar Olafs och Pāvils Brūvers var jag bekant redan från barndomen. De var jämgamla med mig och kom ofta till oss på helger och över loven. Vi byggde snöfästningar, hade snöbollskrig och på somrarna tog vi igen oss vid sjön Ineša.

–Självklart pratade vi inte politik då.

Men förtroende för varandra fick vi. Först funderade vi på hur man kunde sprida Evangeliet. Vi hade evangelisationsteam, jag spelade gitarr och vi reste över hela Lettland. Även till länet Latgallen, och vi talade med ungdomar. Speciellt dem som drack sig druckna. På den tiden var det mer än ovanligt att som ungdomsgrupp öppet sjunga och tala om Gud. I grupper i hemmen samlade vi ofta grannbarn, ungdomar och skolbarn. Ganska snart märkte vi hur KGB började följa efter oss. En gång åkte vi en hel grupp 15 augusti till en katolsk högtid i Aglona. Där sjöng vi efter mässan lovsånger på gården. Inte heller det var något man förr varit med om. Slutligen orsakade det till och med internationell konflikt. Kyrkans ordningsvakter ryckte gitarrerna ur händerna på oss och frågade: "Vad gör ni här?"

Alltså var idén i början evangelisation och inte självständighetsrörelse?

–Ja. Så var tanken i början. Folk var ju alkoholiserade överallt, i total misströstan. Vi förstod att evangeliets budskap var det enda som kunde ge människor perspektiv i livet. Även talangfulla människor, så som konstnärer eller olika duktiga yrkesmän som inte såg någon framtid för sina liv, sökte lösningen i flaskan.

Stödde pastorerna helhjärtat dessa ungdomsaktiviteter?

–Ungdomsverksamheten stöddes av Gunārs Lagzdīņš, Jānis Šmits och Artūrs Šķuburs. Övriga var beredda att låtsas inte se vad som hände för att inte behöva stå till svars. En del sade att: "Det här är inte bra. Ni provocerar bara fram repressalier." Under sovjetisk tid, speciellt i Ryssland, fanns en officiell kyrka som gick på kompromissens väg. Men andra fanns, som för sina principers skull fick utstå förföljelse. De gav sig inte. Många satt i fängelse. Det fanns underjordiska tryckerier där det trycktes Biblar. De "oregistrerade" träffades i hus, lägenheter och i skogen. Vi räknades till dessas organisationskommitté. Oregistrerade och i och med det blev vi farliga!

–Det fanns även i Lettland underjordiska tryckerier och vi började delta i deras arbete. Man skulle obemärkt köpa papper i olika affärer. I små kvantiteter dessutom, lägga dem någonstans och sedan skulle någon åter på väldigt konspirativa vis få iväg dem till tryckeriet. Ett sådant tryckeri fanns i Jelgavas baptistkyrka i en liten lägenhet på vinden, som KGB inte heller kom på. Ett andra fanns i Līgatne som KGB under dramatiska förhållanden röjde. Då de visste att papper köptes i affärer, gjorde de pappret lite radioaktivt och följde med helikopter vart detta papper fördes med lastbil.

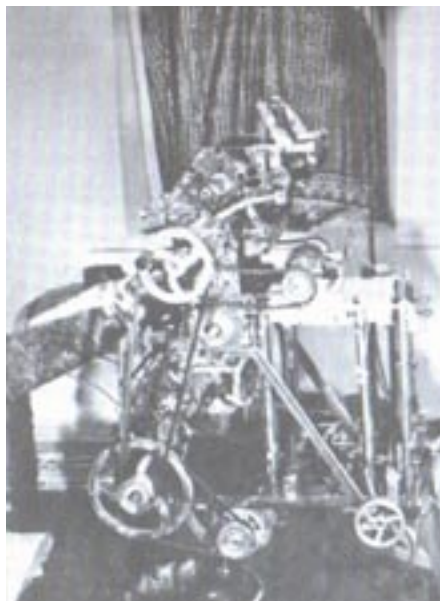
–Kampen fördes på olika nivåer. Men vi kom till klarhet om att det var för svårt att evangelisera hela folket om inte Lettlands självständighet återupprättas och demokratin infinner sig. Annars skulle det inte vara möjligt att komma åt hela befolkningen. Detta var motivet varför vi organiserade Latvias Neatkarības Kustību – LNK (Lettlands självständighetsrörelse). Vi hade den trevliga drömmen, att om friheten skulle komma, så skulle alla de pastorer som nu levde i skräck och tillät olika kompromisser slutligen kunna bli riktiga människor. Trycket skulle inte längre finnas och nytt liv kunna bli möjligt. I Lettland skulle det andliga livet, kulturen med mera blomma.

Och ni ler nu åt det hela?

–Givetvis, att ser man vad som senare inträffade och vad som inträffar idag så är detta tyvärr en stor besvikelse. Men jag förstår ju det, att sådan är detta livs realitet och att detta inte endast inträffar i Lettland, utan i hela världen. Men även med allt detta, så tycks det mig ändå som om kyrkan är den del av samhället som sist organiserar sig mot onda krafter i kritiska tider. Så var det under tidseran för den sovjetiska ockupationen och så är det även idag, då några europeiska riken gör motstånd mot de homosexuella extremisternas försök att gripa makten.

Förmådde pastorerna att förråda sina egna?

–I Lettland, om vi talar om förräderi, så var detta inte så dramatiskt att någon skulle skickas till fängelse inlåst på många år. Lettlands pastorer visste inget om de underjordiska tryckerierna. Kanske bara några få av dem visste, som ansågs som anförtrobara. Pratar man om kompromiss så krävde KGB att kyrkorna inte skulle tillåta barn- och ungdomsaktiviteter, utomkyrkliga evenemang, att man skulle ge förteckning över

En av de "underjordiska" tryckpressarna, ett hembygge från början till slut.

alla som blir döpta och går med i kyrkan. Ofta lyckades KGB med detta. Efter att ha rest runt i utlandet skulle man återge allt man varit med om där. Man skulle ha folk till att under internationella konferenser påstå att det var trosfrihet i Lettland och Sovjetunionen, att ingen förföljdes, att vi hade Biblar, litteratur och att allt var i sin ordning. För kampen stod mellan Västeuropa och Sovjet i politiskt hänseende. De pastorer och präster som tilläts besöka utländska konferenser spelade ett högt spel. Vi vet om dessa människor. Det var väldigt svårt att förena teorin som de arbetade efter från predikstolen med livet som de sedan förverkligade, efter att ha fått ganska betydelsefulla personliga vinningar. Sådana som att resa utomlands, få böcker där, kläder, frestande varor från Väst med mera. Detta var på den tiden en otroligt frestande möjlighet.

Hur klarade dessa människor av att leva med sitt samvete?

Människan vänjer sig. Man kan övertyga folk och influera dem väldigt lätt. Jag hade samtal med många pastorer och präster som gick kompromissens väg och jag kände inte att de skulle ha någon dramatisk inre motsägelse. De kunde alltid på något vis med någon utfunderad argumentation hitta grund för det, till och med i Bibelns skriftställen. Att man till exempel skulle: "Leva i fred med andra.", "Man skulle uthärda allt.", att "Ändamålen helgar medlen". Att "Vi genom detta kan få större möjligheter.", "I Lettland är det inte så som i Ryssland,

bara vi konsekvent ställer oss på Bibelns sanningar", "Vi kommer att bli förföljda, vi liksom de där borta.", "Man kommer att stänga kyrkorna."

Har någon av era förföljare efter alla dessa år bett om ursäkt?

–Ja, en. År 2000 på hösten bad en man som varit med i KGB oss bäge om ursäkt. Förhørsledaren Andris Strautmanis. Han arbetar för tillfället hos säkerhetspolisen. Men före KGB-chefen E. Johansons skriver fortfarande i en bok från 2006 *KGB-generalens anteckningar* där han nämner oss, att "de sysslade med anti-sovjetiskt informationsutbyte, att dela ut några ideologiskt skadliga böcker och försökte även informera Väst negativt om situationen i Lettland". Man märker, att det finns människor som fortfarande försöker leva i gårdagen.

Gunta. När träffade du Jānis? Då han redan var en kämpe?

–Första gången jag mötte Jānis var när min lillebror Jānis fyllde ett år och mina föräldrar hade tänkt ut att det skulle vara en bra anledning till att bjuda in ungdomarna hem till oss. En familj hade tagit med Jānis. Senare sjöng vi tillsammans i Golgatas baptistförsamling, i olika musikgrupper och på träffar i Liepāja och Ventspils. Det var en väldigt aktiv tid. Det finns människor som liksom drar dig till sig. Man kunde tala med Jānis om vilka andliga eller praktiska frågor som helst. Han var väldigt allsidig. Jag skrev underjordisk litteratur på skrivmaskinen och den nya sångboken. Jānis skaffade papper. På så vis lärde vi känna varandra mer och mer.

Du försökte aldrig avhålla Jānis, då du förstod att det var farligt?

–Jag hade inte en tanke på det. Jag tordes en hel del själv också. Senare deltog jag i de farliga LNK-aktionerna. Bland annat satte vi upp ett plakat på gränsen mellan Estland och Lettland med texten "Ryssar är förbjudna att åka in i Lettland!". Delvis var jag beredd på det som skulle följa efteråt. Det var man tvungen att räkna med, för hela situationen var hela tiden riskfylld.

Jānis: –Vårt största verk för självständigheten var LNK mellan 1974 och 1983, som man också dömde oss för. Detta grundade Pāvils och Olafs Brūvers. Senare, när deras familj var tvungen att lämna Lettland, kom ledningen av gruppen i mina

Jānis Rožkalns

händer. Stämpeln, klichéerna. Vi hade via Sverige och Finland intensiv underjordisk kontakt med Tyskland. Två gånger reste vi till Tallinn för att träffa turister, som innanför kläderna packat litteratur och tekniska hjälpmedel. Tillbaka skickade vi fotografier över hur man russifierade Lettland och färdigställde dokument till västeuropeiska konferenser. Den största händelsen var när Brüvers film visade under vilka förhållanden fängslade i Sovjet levde. När den filmen kom till Väst ledde den till att det franska kommunistpartiet avbröt relationerna med Sovjets kommunistparti. Det var en enorm internationell seger, eftersom namnet Lettland smyckade alla världens stora tidningars förstasidor. Vår grupp bestod av 20 personer. Även Gunārs Astra, Jānis Vēvers och andra. Två av dem dog. En då han förhördes. Samarbetet med Pauls Kļaviņš, Pāvils och Rita Brüvers i Tyskland varade i ungefär nio år.

Kunde man redan förutse arresteringen?

Det var under Andropovs regeringstid. En januaridag var det tillslag i cirka 50 lägenheter, där det var förhör. Även i vår. Varje sådan episod är en stor händelse. Det var då Gunta väntade tvillingar. Efter nattskiftet 06.30 på min arbetsplats där jag var förman infann sig sju KGB-män under ledning av Andris Strautmanis. De visade förhørsorder, satte mig i en bil och vi åkte hem. Hemma hade jag på flera ställen gömt LNK-arkivet, stämpeln, klichéerna och dokumenten. Medan tillslaget höll på frågade jag om jag kunde få läsa Bibeln. De bläddrade i den och sade: "Var så god. läs!". Jag råkade bläddra upp stället där Petrus är i fängelse, där en ängel kom, öppnade dörren och släppte ut honom i frihet. När jag läste det kom en vision över mig, att

just så skulle det gå för mig. Att jag skulle arresteras och sedan släppas. Detta sade jag inte endast en gång till Andris Strautmanis och åklagaren, som svarade mig: "Rožkaln. På den stolen har folk suttit som fått femton år och ni kommer inte att sitta mindre." Jag svarade lugnt: "Nej. Man kommer frige mig". Denna medvetenhet var mig så djup och jag måste säga, att den hjälpte mig alla de fyra åren. KGB höll på med sitt tillslag till 15.30. De fann inget av betydelse men tog med väldigt många böcker. "Ni är under arrest. Vi skall åka till KGB!", sade de. Jag sade: "Men min hustru måste till BB!". Det gav dem en chock. Jag fördes till KGB och sattes i korridoren. Sedan hörde jag genom dörren på kvällen hur de ömsom skrek och pratade med varandra. Det var tunga diskussioner, om man skulle arresteras mig eller inte. De visste, att om Gunta fick reda på arresteringen kunde hon få missfall.

Vi hade ett jättestort internationellt kontaktnät. Jag hade tät kontakt med USA:s diplomater och journalister i Moskva. Vi hade brevkontakt med Tyskland. Till och med telefonkontakt. De visste allt det där och hade ett svårt dilemma. Slutligen somnade jag i KGB:s korridor. Jag sov djupt. De sade till mig att de respekterar att hustrun är på sjukhus och skulle inte arresteras mig. Istället skjutsades jag med KGB:s bil till sjukhuset i Bulduri (stadsdelen Jūrmala) där Gunta var. Sedan till Guntas lägenhet på Kuldīgas iela, där jag åter förhördes. Så hittade de i ett gömställe i Guntas piano flera hundra av Helsingforskommitténs slutdokument i broschyrform. Vi hade tryckt dem i Litauen på katolska kyrkans underjordiska tryckeri.

Och så, när barnen föddes och Gunta befann sig på BB och sedan på barn-

sjukhuset, gick jag varannan dag till förhör. Efter oss följde KGB:s agenter.

Vad hjälpte er att hålla ut?

–I stort övertygelsen jag fick, då jag läste det nämnda Bibelstället. Även bön. Den svåraste dagen var när jag greps. Åklagaren läser protokollet, man upprättat dokument, tar skosnören och bälte, tar fingeravtryck och fotograferar från tre håll. Allt är psykologiskt mycket tungt att bära. I KGB:s källare fanns en specialcell, genom vilken tydligen alla ditkomna fotograferades. Cellen var utan fönster med 1,5 m tjocka väggar och var så liten att man kunde nudda bägge väggarna med utsträckta armar. Sedan bommar man igen två järmdörrar så allt skakar. Det är en känsla som om du är inlåst i en väldig betongkloss. Dessutom har man sagt till dig att du aldrig kommer att se friheten igen. En känsla av att inte kunna andas tar över och du kan endast med svårigheter dra i dig luft. Dessa är mycket svåra moment. Det härdar människan och ger nya värderingar om vad livet egentligen är.

Vad hjälpte dig, Gunta, att uthärda den här tiden?

–Det var likgiltigt, om vi gick till vårdcentralen eller affären, alltid följde någon från KGB oss demonstrativt. Men hemma var de små som skyddsänglar! De kunde ju inte försvara mig, men de skapade en väldig säkerhetskänsla. Givetvis var Gud över allt det här. Jag fick mycket hjälp av mina föräldrar, systrar, bröder, familjen Ginters och också Viljams och Daņuta Šulcs. . Jag trodde hela tiden att Jānis skulle släppas tidigare. Ett halvår innan Jānis släpptes kvarhöll KGB mig i fyra timmar. Där var ett mörkt, svart glasbord. Förhørsledaren satt mittemot. Till en början tittade jag på honom. Men när jag tröttnade tittade jag på honom genom spegelbilden i glaset. Han sade: "Om ni inte påverkar er man, kommer han att sitta åtta år till." "Nej. Han kommer hem tidigare!" svarade jag. Och jag sade detta hela tiden. Kanske trodde förhørsledaren att jag var helt störd. Då jag gick ut sade jag i dörren, en gång till vänd mot honom: "Jag väntar ändå min man hem tidigare än så!"

–Till rättssalen hade jag tagit med mig de små barnen. Domaren Krastiņš sade: "Jag hör barn här!" Men det här var viktigt för mig, att Jānis skulle få se dem. Man visade ut barnen.

BOK-NYTT

Torgny Segerstedt

Om den liberala skribenten och opinionsbildaren Torgny Segerstedt (1876-1945) har det skrivits åtskilliga hyllmeter. I *Contra* porträtterades han i nummer 4 2006 under rubriceringen "Han gisslade Hitler och Lenin" inom ramen för artikelserien Svenska skribenter. För den som vill få en överskådlig och välskriven presentation av Segerstedt rekommenderas boken *Ett porträtt av Torgny Segerstedt. Personligheten och hjordinstinkten* av Anders Johnson, utgiven av Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne (2006).

När Torgny Segerstedt avled den 31 mars 1945 i sitt hem i Göteborg hade han varit huvudredaktör i *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* under nära 28 år. Han var vid sitt frånfälle 68 år gammal och hade publicerat omkring 10 000 artiklar. Framförallt var han känd som en stridbar antinazist med en förmåga att reta gallfeber på Hitler och dennes anhang. Segerstedt blev mycket uppskattad inte bara bland antinazister i Sverige utan också i de av tyskarna ockuperade nordiska grannländerna Danmark och Norge. Hans artiklar lästes också noga i utländska metropoler som London, Berlin och Rom.

Torgny Segerstedt föddes i Karlstad den 1 november 1876. 1894 till 1913 vistades han i Lund för teologiska studier och avlade i rask takt tre examina. Under studiernas lopp eroderades emellertid Segerstedts kristna tro, och Anders Johnson skriver: "Parallellt med att hans teologiska kunskaper fördjupades, genomgick Torgny Segerstedts religiösa uppfattning en kraftig förändring. När

han kom till Lund företrädde han en närmast bokstavsbunden ortodoxi. Via pietistiskt färgad lågkyrklighet, liberal teologi och religiös radikalism kom han successivt att lämna både kyrkan och kristendomen." Segerstedts intresse för religion och livsåskådning bibehölls dock, vilket avspeglar sig i hans skrivelser genom åren.

Segerstedts teologiska och religionshistoriska författarskap och undervisning blev föremål för flera kontroverser, de så kallade Segerstedtstriderna. 1912 blev Segerstedt teologie doktor samtidigt som hans religionsfilosofiska verk *Det religiösa sanningsproblemet* utkom. Segerstedt nekades en professur i religionshistoria i Lund – han ansågs inte tillräckligt renlärig i kristet avseende – men accepterade 1913 en personlig professur vid Stockholms högskola efter en donation av godsägare Oscar Ekman.

Det var under åren i Stockholm 1913–17 som Torgny Segerstedt på allvar kom att bli involverad i politiken. Han blev 1914 redaktör för den liberala veckotidskriften *Forum*, som tillkommit genom bidrag från Bonnier-chefen Karl Otto Bonnier. *Forum* hade sin udd riktad mot tyskaktivismen

under Första världskriget, och Segerstedt lyckades få en rad bemärkta skribenter att medarbeta i tidskriften. 1917 accepterade Segerstedt ett erbjudande om att bli huvudredaktör vid den anrika liberala *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* (Handelstidningen) och tvingades därför lämna professuren i Stockholm. Det första Segerstedt gjorde vid sitt tillträde av tjänsten på Handelstidningen var att ändra dess utrikespolitiska inriktning från tysk- till ententevänlig. Den 3 september 1918 introducerades Tredje sidan som ett utrymme för större, mer genomarbetade artiklar vilka ofta hade en tämligen tidlös karaktär. Den 6 september 1926 tillkom sidan I dag, Segerstedts personliga spalt där många av hans antinazistiska artiklar publicerades.

Segerstedt var lika mycket emot kommunismen som nazismen. Vid Lenins död 1924 skrev han exempelvis en djupt kritisk dödsruna över Sovjetunionens grundare och diktator. Han ansåg också att Sverige måste ha ett starkt försvar med tanke på den oroande internationella utvecklingen och var skarpt kritisk till nedrustningsbeslutet 1925. Vidare underströk Segerstedt nödvändigheten av ett demokratiskt Tyskland; i sammanhanget brännmärkte han även den orättvisa och kortsiktiga Versaillesfreden, vilken skapade förutsättningar för Hitlers och nazismens uppmarsch. Han var emot varje form av kollektivism. Det är också värt att notera Segerstedts inställning till frikyrkligheten och den fanatiska nykterism den ofta hade i släptåg.

"Läseriet och förbudsfanatismerna äro yttringar av samma sinnesart", skrev Segerstedt den 8 september 1922. "Det är tyngden och mörkret och grubblerierna i de ensliga stugorna uppe i våra folkfattiga bygder, som återspegla sig i denna tankevärld. Dess synkrets är trång, och luften är syrefattig och

instängd."

Det var den 3 februari 1933, således kort efter Hitlers makt-tillträde, som Segerstedt på I dag-sidan skrev de så berömda orden: "Herr Hitler är en för-olämpning." Några dagar efter den beska kritiken av Hitler inflöt till Handelstidningen ett telegram från den tyske riksmministern Hermann Göring, som klagade bittert över Segerstedts ord, vilka Göring menade skadade vänskapen mellan Tyskland och Sverige. Samma dag som Görings text publicerades – den 8 februari 1933 – gick Segerstedt i svaromål i en ledare rubricerad "Komik och allvar". De avslutande meningarna löd: "Vi taga icke dessa herrar på allvar. Att de utöva regeringsmakten i Tyskland, det hålla vi däremot för en utomordentligt allvarlig sak."

Torgny Segerstedts oböjliga hållning mot Nazityskland ledde till upprepade ingrepp från svenskt regeringshåll, åtminstone så länge den tyska krigslyckan höll i sig. Samma sak gällde exempelvis Ture Nermans kamporgan *Trots Allt* och ytterligare några tidningar. Segerstedt fick tyvärr aldrig uppleva det tyska krigsnederlaget och nationalsocialismens undergång utan avled den 31 mars 1945 någon månad innan den europeiska freden inträdde. Han förblir den troligen mest lysande politiska skribenten i Sverige genom tiderna, möjligen i konkurrens med Herbert Tingsten.

Tommy Hansson
Anders Johnson: Ett porträtt av Torgny Segerstedt. Personligheten och hjordinstinkten. 95 sidor. Utgiven av Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne i distribution av Tre Böcker Förlag AB.

Comrade J

Nyligen utkom den tegelstens-tjocka boken *Comrade J* av

Pete Earley, som handlar om en sovjetisk avhoppare under det Kalla kriget, Sergej Tretjakov, som lämnade Sovjet därför att han kände förakt för det kommunistiska systemet. Nu identifierar Tretjakov Strobe Talbott, president Clintons ledande Rysslands-expert och Hillary Clintons rådgivare, som en som hade kontakter inom den ryska underrättelsetjänsten. När demokraterna förlorade makten år 2000 fick Talbott en hög tjänst inom den akademiska världen. Han har beskrivits som en av chefsarkitekterna för Clintons utrikespolitik. Nu leder han vänsterinriktade Brookings Institution i Washington, D. C.

Hur betydelsefull var Tretjakov? Han beskrivs som den högst rankade ryske underrättelseofficer som hoppat av från sin tjänst i USA. Under 1995 – 2000 ledde han underrättelsearbetet för Ryssland inom FN (tre av de åren var han dubbelagent för FBI).

Talbott är en före detta journalist, som under sin tid som korrespondent för tidskriften *Time* i Moskva hade kontakter med den sovjetiske desinformationsexperten Victor Louis (död 1992). Inför sin utnämning i Clinton-administrationen grill-

ades Talbott av senator Jesse Helms om sina förbindelser med Louis.

I den nya boken beskriver Tretjakov Förenta nationerna som "ett näste för spioner och skurkar". En ledande figur inom atomenergiorganet IAEA är rysk spion. Flera ryska FN-chefer namnges som spioner. En rysk spion lyckades också infiltrera Saddam Husseins Olja-för-mat-program för att hjälpa till att plundra det på tillgångar.

Utrikesexperten står som sagt nära Bill och Hillary Clinton. I boken beskrivs hur Talbott manipulerades och bedrogs av Rysslands vice utrikesminister Georgij Mamedov, som i hemlighet arbetade för rysk underrättelsetjänst.

Talbott beundrar Förenta nationerna och har nyligen publicerat den berömda boken *The Great Experiment* om världsorganisationen. Han tackar den internationelle valutaspekulanten George Soros och den dömda amerikanske dokumenttjuven Sandy Berger (han stal dokument i det amerikanska nationalarkivet och var säkerhetsrådgivare åt Bill Clinton).

Den läsvärda *Comrade*

J beskriver hur KGB spred uppgifter om hur Västs potentiella användning av medeldistansraketer i Europa under 1980-talet skulle leda till "nukleär vinter". Det temat sprida av antikärnvapenaktivister som Carl Sagan.

Världsfederalisten Talbott tror på "fred i världen och en världsregering". Världsfederalisterna i USA har bytt namn till Citizens for Global Solutions (CGS), som tror att FN är första steget mot en världsregering. CGS ger pengar till kongresskandidater till vänster som tror på en världsregering. Etablerade media i USA tiger i stort om den nya boken av Pete Earley, men *Washington Post* och *New York Times* har dock publicerat korta recensioner men nämner inte Talbott.

Bertil Häggman
Pete Earley: Comrade J. 352 sidor. Penguin Group. (Pris: 25.95 US dollar).

Stockholm som spioncentral

Sverige var inte med i Andra världskriget, men det innebar

inte att vårt land var betydelsefullt för de krigförande parterna. Ett exempel på detta är den aktiva spioneriverksamhet som ägde rum i Sverige, icke minst i vår huvudstad. Och det var precis den neutrala hållningen som gjorde Sverige speciellt lämpat som tummelplats för spioner från båda sidor. Spionerna spionerade ibland på Sverige, men framförallt på varandra.

Om detta fascinerande ämne har Wilhelm Agrell skrivit en bok som heter *Stockholm som spioncentral*, ingående i serien Stockholms historia (2006). "Sverige ockuperades visserligen inte av främmande trupper", framhåller Agrell, "men huvudstaden bokstavligt talat invaderades av de krigförande ländernas underrättelsetjänster."

Spioneriet bedrevs naturligtvis från de krigförande ländernas respektive legationsbyggnader, men det kunde också utlokaliseras till andra adresser – såsom till det sovjetiska resebyrå Intourist på Vasagatan och till det brittiska Pass Control Office på Birger Jarlsgatan.

Tommy Hansson
Wilhelm Agrell: Stockholm som spioncentral. 110 sidor. Historiska media.

CONTRA

I 1983...

Contra behandlade imperialismen och konstaterade att det visserligen var ett skällsord i sovjetisk vokabulär – riktat mot Väst – men att det i praktiken var en sovjetisk företeelse, där man dels tagit kontrollen över många av grannländerna, men också bedrev infiltration och kontroll genom ombud i en rad avlägsna länder.

Anders Fjällström skrev en ar-

tikel om det svenska radiomonopolet som blivit en alltmer främmande fågel i Europa. Men fortfarande 1983 var det förbjudet att sända radio och TV för andra än Sveriges Radio (bortsett från närradion som tillåts 1982).

Vi kunde också berätta om att Sovjet flyttat sin generalstab för operationer mot Skandinavien från Leningrad

till Sovjet-Karelen huvudstad Petroskoi (Petrozavodsk). Ledningscentralerna hade sprängts in i berget. Fördelen med Petroskoi var dels att det inte fanns utlänningar i området, dels att basen låg närmare Nord-Norge. Under utbyggnad var också en bas i Liepaja, i det idag fria Lettland.

...för tjugofem år sedan